

EUROPAPARLAMENTS- OG RÅDS DIREKTIV 2009/72/EF

2020/EØS/34/54

av 13. juli 2009

om felles regler for det indre marked for elektrisk kraft og om oppheving av direktiv 2003/54/EF(*)

EUROPAPARLAMENTET OG RÅDET FOR DEN EUROPEISKE UNION HAR

under henvisning til traktaten om opprettelse av Det europeiske fellesskap, særlig artikkel 47 nr. 2 og artikkel 55 og 95,

under henvisning til forslag fra Kommisjonen,

under henvisning til uttalelse fra Den europeiske økonomiske og sosiale komité⁽¹⁾, under henvisning til uttalelse fra Regionkomiteen⁽²⁾,

etter framgangsmåten fastsatt i traktatens artikkel 251⁽³⁾, og

ut fra følgende betraktninger:

- 1) Formålet med det indre marked for elektrisk kraft, som er blitt gradvis gjennomført i hele Fellesskapet siden 1999, er å skape faktiske valgmuligheter for alle forbrukere i Den europeiske union, enten de er privatpersoner eller virksomheter, samt nye forretningsmuligheter og økt handel over landegrensene, slik at det kan oppnås effektiviseringsgevinster, konkurranse-dyktige priser og høyere kvalitet på tjenestene, samt å bidra til forsyningssikkerhet og bærekraftig utvikling.
- 2) Europaparlaments- og rådsdirektiv 2003/54/EF av 26. juni 2003 om felles regler for det indre marked for elektrisk kraft⁽⁴⁾ har vært et viktig ledd i innføringen av et slikt indre marked for elektrisk kraft.
- 3) De friheter som traktaten garanterer unionsborgerne – blant annet fritt varebytte, fri etableringsadgang og fri

tilgang til å yte tjenester – kan bare oppnås i et helt åpent marked der alle forbrukere fritt kan velge sine leverandører, og alle leverandører fritt kan levere til sine kunder.

- 4) På det nåværende tidspunkt er det imidlertid visse forhold som hindrer salg av elektrisk kraft på like vilkår og uten forskjellsbehandling eller ulemper i Fellesskapet. Framfor alt er ikke-diskriminerende nettilgang og et like effektivt myndighetstilsyn i alle medlemsstater ennå ikke på plass.
- 5) En sikker elektrisitetsforsyning er av avgjørende betydning for samfunnsutviklingen i Europa og for å gjennomføre en bærekraftig klimaendringsspolitikk og fremme konkurranse på det indre marked. For dette formål bør grensekryssende overføringsforbindelser utvikles ytterligere for å sikre at alle energikilder tilbys til de mest konkurransedyktige prisene til forbrukerne og industrien i Fellesskapet.
- 6) Et velfungerende indre marked for elektrisk kraft bør gi produsentene egnede insentiver til å investere i ny kraftproduksjon, herunder elektrisk kraft fra fornybare energikilder, idet det legges særlig vekt på de mest isolerte landene og regionene på Fellesskapets energimarked. Et velfungerende marked bør også gjennom hensiktsmessige tiltak oppmuntre forbrukerne til mer effektiv energibruk, og en sikker energiforsyning er en forutsetning for dette.
- 7) Kommisjonsmeldingen av 10. januar 2007 med tittelen «An Energy Policy for Europe» (en energipolitikk for Europa) understreket viktigheten av å gjennomføre det indre marked for elektrisk kraft og skape like vilkår for alle elektrisitetsforetak i Fellesskapet. Kommisjonsmeldingene av 10. januar 2007 med titlene «Prospects for the internal gas and electricity market» (utsikter for det indre gass- og elektrisitetsmarkedet) og «Inquiry pursuant to Article 17 of Regulation (EC) No 1/2003 into the European gas and electricity sectors (Final Report)» (undersøkelse av den europeiske gass- og elektrisitetssektoren i henhold til artikkel 17 i forordning (EF) nr. 1/2003) viste at dagens regler og tiltak ikke skaper de nødvendige rammer for å nå målet om et velfungerende indre marked.

(*) Denne unionsrettsakten, kunngjort i EUT L 211 av 14.8.2009, s. 55, er omhandlet i EØS-komiteens beslutning nr. 93/2017 av 5. mai 2017 om endring av EØS-avtalens vedlegg IV (Energi), se EØS-tillegget til *Den europeiske unions tidende* nr. 11 av 7.2.2019, s. 53.

⁽¹⁾ EUT C 211 av 19.8.2008, s. 23.

⁽²⁾ EUT C 172 av 5.7.2008, s. 55.

⁽³⁾ Europaparlamentsuttalelse av 18. juni 2008 (ennå ikke offentliggjort i EUT), Rådets felles holdning av 9. januar 2009 (EUT C 70 E av 24.3.2009, s. 1) og Europaparlamentets standpunkt av 22. april 2009 (ennå ikke offentliggjort i EUT). Rådsbeslutning av 25. juni 2009.

⁽⁴⁾ EUT L 176 av 15.7.2003, s. 37.

- 8) For å sikre konkurranse og elektrisitetsforsyning til mest konkurransedyktig pris bør medlemsstatene og nasjonale reguleringsmyndigheter lette grensekryssende tilgang for nye leverandører av elektrisk kraft fra ulike energikilder samt for nye kraftprodusenter.
- 9) Uten effektiv atskillelse av nettene fra produksjons- og forsyningsvirksomheten («effektiv atskillelse») er det fare for forskjellsbehandling, ikke bare med hensyn til driften av nettet, men også med hensyn til insentivene for vertikalt integrerte foretak til å investere tilstrekkelig i sine nett.
- 10) Reglene for rettslig og funksjonell atskillelse fastsatt i direktiv 2003/54/EF har imidlertid ikke ført til effektiv atskillelse av operatørene av transmisjonsnett. På sitt møte 8. og 9. mars 2007 oppfordret derfor Det europeiske råd Kommissjonen til å utarbeide forslag til regelverk for «effektiv atskillelse av forsynings- og produksjonsvirksomhet fra nettdrift».
- 11) Effektiv atskillelse kan bare sikres ved å fjerne insentivet for vertikalt integrerte foretak til å forskjellsbehandle konkurrenter med hensyn til nettilgang og investeringer. Eierskapsmessig atskillelse, som innebærer at netteieren utpekes som nettoperatør og er uavhengig av alle forsynings- og produksjonsinteresser, er utvilsomt en effektiv og stabil måte å løse den iboende interessekonflikten og sikre forsyningssikkerhet på. Europaparlamentet viste derfor i sin resolusjon av 10. juli 2007 om utsiktene for det indre gass- og elektrisitetsmarked⁽¹⁾ til eierskapsmessig atskillelse på nettnivå som det mest effektive middelet til å fremme investeringer i infrastruktur på en ikke-diskriminerende måte og til å sikre rettferdig nettilgang for nye markedsdeltakere og innsyn i markedet. Medlemsstatene bør derfor i forbindelse med eierskapsmessig atskillelse forpliktes til å sikre at samme person eller personer ikke har rett til å utøve kontroll over et produksjons- eller forsyningsforetak og samtidig utøve kontroll eller noen rettighet over en operatør av transmisjonsnett eller over et transmisjonsnett. Omvendt bør kontroll over et transmisjonsnett eller en operatør av transmisjonsnett utelukke muligheten for å utøve kontroll eller noen rettighet over et produksjons- eller forsyningsforetak. Innenfor disse grensene bør et produksjons- eller forsyningsforetak ha mulighet til å eie en mindretallsandel i en operatør av transmisjonsnett eller i et transmisjonsnett.
- 12) Enhver ordning for atskillelse bør effektivt kunne løse eventuelle interessekonflikter mellom produsenter, leverandører og operatører av transmisjonsnett, for å stimulere til de nødvendige investeringene og sikre tilgang for nye markedsdeltakere i henhold til et oversiktlig og effektivt regelverk, og bør ikke føre til et regelverk som påfører de nasjonale reguleringsmyndighetene en altfor stor byrde.
- 13) Definisjonen av begrepet «kontroll» er hentet fra rådsforordning (EF) nr. 139/2004 av 20. januar 2004 om tilsyn med foretakssammenslutninger (EFs fusjonsforordning)⁽²⁾.
- 14) Ettersom eierskapsmessig atskillelse i enkelte tilfeller krever at foretakene omstruktureres, bør medlemsstater som beslutter å gjennomføre eierskapsmessig atskillelse, gis ekstra tid til å anvende de relevante bestemmelsene. Med tanke på de vertikale forbindelsene mellom elektrisitets- og gasssektoren bør bestemmelsene om atskillelse gjelde for begge disse sektorene.
- 15) For å sikre at nettdriften er helt uavhengig av forsynings- og produksjonsinteressene i forbindelse med eierskapsmessig atskillelse, og for å hindre utveksling av fortrolige opplysninger, bør ikke samme person både sitte i styret til en operatør av transmisjonsnett eller et transmisjonsnett og i styret til et foretak som driver produksjons- eller forsyningsvirksomhet. Av samme grunn bør ikke samme person ha rett til å utpeke medlemmer av styret til en operatør av transmisjonsnett eller et transmisjonsnett og til å utøve kontroll eller rettigheter over et produksjons- eller forsyningsforetak.
- 16) Opprettelse av en nettoperatør eller transmisjonsoperatør som er uavhengig av forsynings- og produksjonsinteresser, bør gjøre det mulig for et vertikalt integrert foretak å beholde sitt eierskap til netteideler samtidig som det sikres en effektiv atskillelse av interesser, forutsatt at en slik uavhengig nettoperatør eller transmisjonsoperatør ivaretar alle nettoperatørens oppgaver, og forutsatt at det finnes et detaljert regelverk og omfattende tilsynsordninger.
- 17) Dersom et foretak som per 3. september 2009 eier et transmisjonsnett, inngår i et vertikalt integrert foretak, bør medlemsstatene derfor gis valget mellom eierskapsmessig atskillelse og opprettelse av en nettoperatør eller transmisjonsoperatør som er uavhengig av forsynings- og produksjonsinteresser.
- 18) For fullt ut å beskytte interessene til aksjonærene i vertikalt integrerte foretak bør medlemsstatene kunne velge å gjennomføre eierskapsmessig atskillelse enten ved direkte avhending eller ved å dele opp det integrerte foretakets aksjer i aksjer i nettforetaket og aksjer i det gjenværende forsynings- og produksjonsforetaket, forutsatt at kravene som følger av den eierskapsmessig atskillelsen, oppfylles.

⁽¹⁾ EUT C 175 E av 10.7.2008, s. 206.

⁽²⁾ EUT L 24 av 29.1.2004, s. 1.

- 19) For å sikre at løsningene med en uavhengig nettoperatør eller en uavhengig transmisjonsoperatører skal være fullt ut effektive, bør det vedtas særskilte tilleggsregler. Reglene om uavhengige transmisjonsoperatører utgjør hensiktsmessige rammeregler for å sikre rettferdig konkurranse, tilstrekkelige investeringer, tilgang for nye markedsdeltakere og integrasjon av elektrisitetsmarkedene. Effektiv atskillelse ved hjelp av bestemmelsene om uavhengige transmisjonsoperatører bør bygge dels på organisatoriske tiltak og tiltak knyttet til styringen av operatører av transmisjonsnett, og dels på tiltak knyttet til investering, tilkopling av ny produksjonskapasitet til nettet og markedsintegrasjon gjennom regionalt samarbeid. Transmisjonsoperatørens uavhengighet bør også sikres blant annet gjennom særskilte «nedkjølingsperioder» der det ikke utøves noen ledelsesfunksjon eller annen relevant virksomhet i det vertikalt integrerte foretaket som gir tilgang til de samme opplysningene som en ledelsesfunksjon kunne gitt tilgang til. Modellen med effektiv atskillelse ved hjelp av en uavhengig transmisjonsoperatør er i samsvar med kravene fastsatt av Det europeiske råd på dets møte 8. og 9. mars 2007.
- 20) For å styrke konkurransen på det indre marked for elektrisk kraft bør det være mulig for store forretningskunder å velge sine leverandører og å inngå avtaler med flere leverandører for å dekke sitt behov for elektrisk kraft. Slike kunder bør beskyttes mot enerettsbestemmelser som utelukker konkurrerende eller supplerende tilbud.
- 21) En medlemsstat har rett til å velge full eierskapsmessig atskillelse på sitt territorium. Dersom en medlemsstat har utøvd denne rettigheten, har et foretak ikke rett til å etablere en uavhengig nettoperatør eller en uavhengig transmisjonsoperatør. Et foretak som driver produksjons- eller forsyningsvirksomhet, kan dessuten verken direkte eller indirekte utøve kontroll eller noen rettighet over en operatør av transmisjonsnett fra en medlemsstat som har valgt full eierskapsmessig atskillelse.
- 22) Dette direktiv åpner for ulike former for markedsorganisering i det indre marked for elektrisk kraft. De tiltak som medlemsstatene kan treffe for å sikre like vilkår, bør være begrunnet i tvingende allmenne hensyn. Kommisjonen bør rådspørres om tiltakenes forenlighet med traktaten og fellesskapsretten.
- 23) Ved gjennomføringen av effektiv atskillelse bør prinsippet om ikke-diskriminering mellom offentlig og privat sektor overholdes. For dette formål bør ikke samme person, verken alene eller sammen med andre, i strid med reglene om eierskapsmessig atskillelse eller alternativet med en uavhengig nettoperatør, kunne utøve kontroll eller noen rettighet over sammensetningen av eller stemmegivningen eller beslutningene både i organene til operatørene av transmisjonsnett eller transmisjonsnettene og i organene til produksjons- eller forsyningsforetakene. Når det gjelder eierskapsmessig atskillelse og løsningen med en uavhengig nettoperatør, forutsatt at den aktuelle medlemsstaten kan dokumentere at kravet er oppfylt, bør to atskilte offentlige organer ha mulighet til å kontrollere produksjons- og forsyningsvirksomhet på den ene siden og transmisjonsvirksomhet på den andre.
- 24) Fullstendig atskillelse av nettvirksomheten fra forsynings- og produksjonsvirksomheten bør gjelde i hele Fellesskapet både for fellesskapsforetak og andre foretak. For å sikre at nettvirksomhet og forsynings- og produksjonsvirksomhet i hele Fellesskapet forblir uavhengige av hverandre, bør reguleringsmyndighetene ha myndighet til å nekte sertifisering av operatører av transmisjonsnett som ikke overholder reglene om atskillelse. For å sikre ensartet anvendelse av disse reglene i hele Fellesskapet bør reguleringsmyndighetene ta størst mulig hensyn til Kommisjonens uttalelse når de treffer beslutninger om sertifisering. For å sikre overholdelse av Fellesskapets internasjonale forpliktelser og solidaritet og energisikkerhet i Fellesskapet bør Kommisjonen dessuten ha rett til å avgi uttalelse om sertifisering av en transmisjonsnetteier eller -operatør som kontrolleres av en eller flere personer fra en eller flere tredjestater.
- 25) Sikker energiforsyning er et vesentlig element for offentlig sikkerhet og er derfor naturlig forbundet med et velfungerende indre marked for elektrisk kraft og med integrasjonen av medlemsstatenes isolerte elektrisitetsmarkeder. Elektrisk kraft kan bare framføres til unionsborgerne gjennom nettet. Velfungerende elektrisitetsmarkeder, og særlig nettene og andre anlegg knyttet til elektrisitetsforsyningen, spiller en avgjørende rolle for offentlig sikkerhet, en konkurransedyktig økonomi og unionsborgernes velferd. Personer fra tredjestater bør derfor tillates å kontrollere et transmisjonsnett eller en operatør av transmisjonsnett bare dersom de overholder kravene om effektiv atskillelse som gjelder innenfor Fellesskapet. Uten at det berører Fellesskapets internasjonale forpliktelser, anser Fellesskapet sektoren for transmisjonsnett for elektrisk kraft som svært viktig for Fellesskapet, og det er derfor nødvendig med ytterligere beskyttelsestiltak for å opprettholde en sikker energiforsyning til Fellesskapet og unngå eventuelle trusler mot offentlig orden og sikkerhet i Fellesskapet og mot unionsborgernes velferd. Med henblikk på sikker energiforsyning til Fellesskapet kreves det særlig en vurdering av nettdriftens uavhengighet, av Fellesskapets og den enkelte medlemsstats avhengighet av energiforsyning fra tredjestater og av hvordan både nasjonal og internasjonal handel med og investering i energi håndteres i en bestemt tredjestat. Forsyningssikkerheten

bør derfor vurderes i lys av de faktiske omstendighetene i hvert enkelt tilfelle samt de rettighetene og forpliktelsene som følger av folkeretten, særlig de internasjonale avtalene mellom Fellesskapet og den berørte tredjestaten. Kommisjonen oppfordres til ved behov å legge fram anbefalinger om å framforhandle relevante avtaler med tredjestater for å sikre energiforsyningen til Fellesskapet eller å ta de nødvendige spørsmålene opp i andre forhandlinger med disse tredjestatene.

- 26) Ikke-diskriminerende tilgang til distribusjonsnett er avgjørende for tilgangen til kunder på sluttbrukernivå. På distribusjonsnivå er det imidlertid mindre rom for forskjellsbehandling av tredjemann med hensyn til tilgang og investeringer enn på transmisjonsnivå, der belastningen av nettet og innflytelsen fra produksjons- eller forsyningsinteresser generelt er større. I samsvar med direktiv 2003/54/EF ble dessuten rettslig og funksjonell atskillelse av operatører av distribusjonsnett obligatorisk først 1. juli 2007, og det gjenstår å evaluere virkningene av dette på det indre marked for elektrisk kraft. De nåværende reglene for rettslig og funksjonell atskillelse kan føre til effektiv atskillelse, forutsatt at de defineres klarere, gjennomføres korrekt og overvåkes nøye. For å sikre like vilkår på sluttbrukernivå bør derfor virksomheten til operatørene av distribusjonsnett overvåkes for å hindre at de utnytter sin vertikale integrasjon til å styrke sin konkurranseposisjon på markedet, særlig når det gjelder privatkunder og små forretningskunder.
- 27) Medlemsstatene bør oppmuntre til modernisering av distribusjonsnettene, for eksempel ved å innføre intelligente nett, som bør bygges på en måte som oppmuntrer til desentralisert produksjon og energieffektivitet.
- 28) Når det gjelder små nett, kan det være nødvendig at tilleggstenester sikres av operatører av transmisjonsnett som er sammenkoplet med de små nettene.
- 29) For å unngå å pålegge små operatører av distribusjonsnett en uforholdsmessig stor økonomisk og administrativ byrde bør medlemsstatene ved behov kunne unnta de berørte foretakene fra kravene om rettslig atskillelse når det gjelder distribusjon.
- 30) Dersom det benyttes et lukket distribusjonsnett for å sikre optimal effektivitet i en integrert energiforsyning som krever bestemte driftsstandarder, eller et lukket distribusjonsnett opprettholdes primært til bruk for eieren av systemet, bør det være mulig å fritta operatøren av distribusjonsnett for forpliktelser som ville utgjøre

en unødvendig administrativ byrde grunnet det særlige forholdet mellom operatøren av distribusjonsnett og brukerne av nettet. Industrielle eller kommersielle anlegg eller anlegg med felles tjenester, som jernbanelokstasjoner, flyplasser, sykehus, store campingplasser med integrerte anlegg eller kjemiske industrianlegg, kan ha lukkede distribusjonsnett, fordi virksomheten som drives i disse anleggene, er av spesiell karakter.

- 31) Framgangsmåtene for å gi tillatelse bør ikke føre til en administrativ byrde som står i misforhold til elektrisitetsprodusentenes størrelse og potensielle innvirkning. Unødig langvarige framgangsmåter for å gi tillatelse kan utgjøre en hindring for nye markedsdeltakere.
- 32) Det bør treffes ytterligere tiltak for å sikre oversiktlige og ikke-diskriminerende tariffier for tilgang til nett. Disse tariffiene bør gjelde for alle nettbrukere på ikke-diskriminerende grunnlag.
- 33) Direktiv 2003/54/EF innførte krav om at medlemsstatene skal utpeke reguleringsmyndigheter med særskilt kompetanse. Imidlertid viser erfaringene at reguleringsmyndighetene ikke er tilstrekkelig uavhengige av regjeringen og ikke har tilstrekkelig myndighet og handlefrihet. Derfor oppfordret Det europeiske råd på møtet 8. og 9. mars 2007 Europakommisjonen til å utarbeide forslag til regelverk som ville sikre ytterligere harmonisering av nasjonale energireguleringsmyndigheters myndighet og styrke deres uavhengighet. Det bør være mulig for disse nasjonale reguleringsmyndighetene å dekke både elektrisitets- og gasssektoren.
- 34) For at det indre marked for elektrisk kraft skal virke etter hensikten, må energireguleringsmyndighetene kunne treffe beslutninger i alle relevante regulerings-spørsmål og være fullstendig uavhengige av andre offentlige og private interesser. Dette utelukker verken domstolskontroll eller parlamentarisk tilsyn i samsvar med medlemsstatenes forfatning. Videre er den nasjonale lovgiverens godkjenning av reguleringsmyndighetens budsjett ikke til hinder for budsjettmessig selvstendighet. Bestemmelsene om reguleringsmyndighetens selvstendighet i gjennomføringen av det tildelte budsjettet bør gjennomføres innenfor de rammene som er fastsatt i nasjonal budsjettlovgivning og nasjonale budsjettregler. Det bør være mulig for medlemsstatene å ta behørig hensyn til tilgjengeligheten av menneskelige ressurser og størrelsen på styret, samtidig som de bidrar til at den nasjonale reguleringsmyndigheten er uavhengig av politiske og økonomiske interesser, gjennom en passende rotasjonsordning.
- 35) For å sikre effektiv markedstilgang for alle markedsdeltakere, også nye, er det nødvendig å innføre balanse-mekanismer som er ikke-diskriminerende og gjenspeiler kostnadene. Så snart markedet for elektrisk kraft har et

tilstrekkelig høyt likviditetsnivå, bør dette oppnås ved at det innføres oversiktlige markedsbaserte ordninger for forsyning og kjøp av elektrisk kraft som er nødvendige for å oppfylle kravene til balanse. Så lenge likviditetsnivået i markedet ikke er tilstrekkelig høyt, bør nasjonale reguleringsmyndigheter spille en aktiv rolle for å sikre at balansetariffene er ikke-diskriminerende og gjenspeiler kostnadene. Det bør samtidig gis egnede insentiver til å balansere produksjon og forbruk av elektrisk kraft og til ikke å sette nettet i fare. Operatører av transmisjonsnett bør gjøre det lettere for sluttkundene og sammenslutninger av slutt kunder å delta på reserve- og balansemarkedet.

36) Nasjonale reguleringsmyndigheter bør kunne fastsette eller godkjenne tariffen, eller metodene for beregning av dem, på bakgrunn av et forslag fra operatøren av transmisjonsnett eller distribusjonsnett, eller på bakgrunn av et forslag som disse operatørene og nettkunderne er blitt enige om. Når de utfører disse oppgavene, bør de nasjonale reguleringsmyndighetene sikre at transmisjons- og distribusjonstariffene er ikke-diskriminerende og gjenspeiler kostnadene, samtidig som de tar hensyn til de langsiktige marginalkostnadene som kan spares som følge av distribuert produksjon og tiltak for å styre etterspørselen.

37) Energireguleringsmyndighetene bør ha myndighet til å treffe beslutninger som er bindende for elektrisitetsforetak, og til å ilegge elektrisitetsforetak som ikke oppfyller sine forpliktelser, sanksjoner som er virkningsfulle, står i forhold til overtredelsen og er avskrekkende, eller til å foreslå at en kompetent domstol ilegger dem slike sanksjoner. Energireguleringsmyndighetene bør også, uansett anvendelsen av konkurransereglene, gis myndighet til å treffe beslutninger om hensiktsmessige tiltak som sikrer kundene fordeler gjennom fremming av effektiv konkurranse, som er en forutsetning for et velfungerende indre marked for elektrisk kraft. Opprettelse av virtuelle kraftverk – programmer for frigivelse av elektrisk kraft som gir elektrisitetsforetak plikt til å selge eller stille til rådighet en viss mengde elektrisk kraft eller til å gi interesserte leverandører tilgang til deler av sin produksjonskapasitet i en viss tid – er ett av de tiltakene som kan brukes til å fremme effektiv konkurranse og sikre et velfungerende marked. Energi-reguleringsmyndighetene bør også gis myndighet til å bidra til å sikre høy kvalitet på leveringspliktige tjenester og offentlige tjenester i samsvar med kravene til markedsåpning, beskytte sårbare kunder og sikre at tiltakene for forbrukervern er fullt ut effektive. Disse bestemmelsene bør verken berøre Kommisjonen myndighet til å anvende konkurransereglene, herunder til å undersøke foretakssammenslutninger som har en fellesskapsdimensjon, eller reglene på det indre marked, for eksempel fri bevegelighet for kapital. Det uavhengige organet som en part som er berørt av en nasjonal reguleringsmyndighets beslutning, har rett til å

klage til, kan være en domstol eller en annen rettslig instans med myndighet til å gjennomføre domstolskontroll.

38) Enhver harmonisering av nasjonale reguleringsmyndigheters myndighet bør omfatte myndigheten til å gi elektrisitetsforetak insentiver og til å ilegge dem sanksjoner som er virkningsfulle, står i forhold til overtredelsen og er avskrekkende, eller til å foreslå at en kompetent domstol ilegger dem slike sanksjoner. Dessuten bør reguleringsmyndighetene ha myndighet til å anmode om relevante opplysninger fra elektrisitetsforetak, foreta passende og tilstrekkelige undersøkelser og løse tvister.

39) Det indre marked for elektrisk kraft lider under mangel på likviditet og innsyn, noe som hindrer effektiv ressursfordeling og begrenser mulighetene for risikostyring og nyetablering. Det er nødvendig å øke konkurransen og forsyningssikkerheten ved å lette integrasjonen av nye kraftverk i elektrisitetsnettene i alle medlemsstater, særlig ved å oppmuntre nye markedsdeltakere. Tilliten til markedet, dets likviditet og antallet markedsdeltakere må økes, og derfor er det nødvendig å styrke myndighetenes tilsyn med foretak som driver virksomhet innen elektrisitetsforsyning. Slike krav bør ikke berøre eksisterende fellesskapsregler om finansmarkedene og bør være forenlige med disse. Reguleringsmyndighetene for energisektoren og for finansmarkedene må samarbeide for å gi hverandre mulighet til å få oversikt over de berørte markedene.

40) Før Kommisjonen vedtar retningslinjer der kravene til oppbevaring av opplysninger fastsettes nærmere, bør Byrået for samarbeid mellom energiregulerende myndigheter, opprettet ved europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 713/2009 av 13. juli 2009 om opprettelse av et byrå for samarbeid mellom energiregulerende myndigheter⁽¹⁾ («Byrået»), og Komiteen av europeiske verdipapirtilsyn («CESR»), opprettet ved kommisjonsbeslutning 2009/77/EF⁽²⁾, rådføre seg med hverandre og gi Kommisjonen råd om hva de bør inneholde. Byrået og CESR bør også samarbeide om ytterligere undersøkelser og råd i vurderingen av hvorvidt transaksjoner i elektrisitetsforsyningskontrakter og elektrisitetsderivater bør omfattes av krav om innsyn før eller etter handelen, og i så fall hvilket innhold disse kravene bør ha.

41) Medlemsstatene eller, dersom en medlemsstat har fastsatt det, reguleringsmyndigheten bør oppmuntre til utvikling av avbrytbare forsyningskontrakter.

42) All industri og handel i Fellesskapet, herunder små og mellomstore bedrifter, og alle unionsborgerne som har økonomiske fordeler av det indre marked, bør også

⁽¹⁾ EUT L 211 av 14.8.2009, s. 1.

⁽²⁾ EUT L 25 av 29.1.2009, s. 18.

kunne oppnå et høyt nivå av forbrukervern, og særlig bør også privatkunder og, dersom medlemsstatene anser det som hensiktsmessig, små bedrifter kunne få garantier for offentlig tjenesteyting, særlig med hensyn til forsyningssikkerhet og rimelige tariffer, med sikte på å oppnå rettferdighet, konkurranse og indirekte for å skape arbeidsplasser. Kundene bør også ha rett til valgmuligheter, rettferdig behandling, representasjon og ordninger for tvisteløsning.

43) Nesten alle medlemsstatene har valgt å sikre konkurranse i markedet for produksjon av elektrisk kraft gjennom en åpen framgangsmåte for å gi tillatelse. Medlemsstatene bør imidlertid sikre muligheten til å bidra til forsyningssikkerhet gjennom en anbudsprosedyre eller en lignende framgangsmåte dersom det ikke bygges opp tilstrekkelig kapasitet for produksjon av elektrisk kraft på grunnlag av framgangsmåten for å gi tillatelse. Medlemsstatene bør av miljøvern hensyn og for å fremme helt ny teknologi ha mulighet til å utlyse en anbudsinnbydelse for ny kapasitet på grunnlag av offentliggjorte kriterier. Slik ny kapasitet omfatter blant annet elektrisk kraft fra fornybare energikilder og kraftvarmeverk.

44) Av hensyn til forsyningssikkerheten bør balansen mellom tilbud og etterspørsel i hver enkelt medlemsstat overvåkes, og overvåkingen bør følges av en rapport om situasjonen på fellesskapsplan, idet det tas hensyn til overføringskapasiteten mellom områder. Slik overvåking bør foretas i tilstrekkelig god tid til at egnede tiltak kan iverksettes dersom forsyningssikkerheten er truet. Bygging og vedlikehold av den nødvendige nettinfrastrukturen, herunder overføringskapasitet, bør bidra til å sikre en stabil forsyning av elektrisk kraft. Bygging og vedlikehold av den nødvendige nettinfrastrukturen, herunder overføringskapasitet og desentralisert produksjon av elektrisk kraft, er viktige faktorer for å sikre en stabil forsyning av elektrisk kraft.

45) Medlemsstatene bør sikre at privatkunder og, dersom medlemsstatene anser det som hensiktsmessig, små bedrifter har rett til å bli forsynt med elektrisk kraft av en bestemt kvalitet til klart sammenlignbare, oversiktlige og rimelige priser. For å sikre høy kvalitet på offentlige tjenester i Fellesskapet bør medlemsstatene regelmessig underrette Kommisjonen om alle tiltak de treffer for å nå dette direktivs mål. Kommisjonen bør regelmessig offentliggjøre en rapport med analyser av de tiltak som treffes på nasjonalt plan for å nå målene for offentlige tjenester, som sammenligner virkningene av tjenestene med sikte på å fremme anbefalinger om tiltak som bør treffes på nasjonalt plan for å oppnå høy kvalitet på offentlige tjenester. Medlemsstatene bør treffe de nødvendige tiltak for å verne sårbare kunder på

det indre marked for elektrisk kraft. Slike tiltak kan variere alt etter omstendighetene i de berørte medlemsstatene og kan omfatte særlige tiltak knyttet til betaling av strømgjeld eller mer allmenne tiltak som treffes innenfor trykdeordningen. Når leveringspliktige tjenester også ytes til små bedrifter, kan tiltakene for å sikre at slike leveringspliktige tjenester ytes, være forskjellige alt etter om de er rettet mot privatkunder eller små bedrifter.

46) Oppfyllelsen av forpliktelsene til å yte offentlig tjeneste er et grunnleggende krav i dette direktiv, og det er viktig at direktivet angir felles minstestandarder som overholdes av alle medlemsstater, og som tar hensyn til målene for forbrukervern, forsyningssikkerhet, miljøvern og like konkurransevilkår i alle medlemsstater. Det er viktig at forpliktelsene til å yte offentlig tjeneste kan tolkes på nasjonalt plan, idet det tas hensyn til nasjonale forhold, og forutsatt at fellesskapsretten overholdes.

47) Det bør være mulig for medlemsstatene å utpeke en forsyningspliktig leverandør. Denne leverandøren kan være salgsavdelingen i et vertikalt integrert foretak, som også ivaretar distribusjonsvirksomheten, forutsatt at det oppfyller dette direktivs krav om rettslig atskillelse.

48) Tiltak medlemsstatene treffer for å nå målene om sosial og økonomisk utjevning, bør blant annet kunne omfatte relevante økonomiske insentiver, om nødvendig ved bruk av alle tilgjengelige midler på nasjonalt plan og fellesskapsplan. Slike midler bør omfatte ansvarsordninger som sikrer de nødvendige investeringene.

49) I den grad de tiltak medlemsstatene treffer for å oppfylle sine forpliktelser til å yte offentlig tjeneste, utgjør statsstøtte i henhold til traktatens artikkel 87 nr. 1, har de i henhold til traktatens artikkel 88 nr. 3 plikt til å underrette Kommisjonen om disse.

50) Forpliktelsene til å yte offentlig tjeneste, herunder leveringspliktige tjenester, og de felles minstestandarder som følger av dem, må styrkes ytterligere for å sikre at alle forbrukere, særlig de sårbare, kan dra nytte av konkurranse og rettferdige priser. Forpliktelsene til å yte offentlig tjeneste bør fastsettes på nasjonalt plan og bør ta hensyn til nasjonale omstendigheter, men medlemsstatene bør likevel overholde fellesskapsretten. Unionsborgerne og, dersom medlemsstatene anser det som hensiktsmessig, små bedrifter, bør kunne nyte godt av forpliktelsene til å yte offentlig tjeneste, særlig når

det gjelder forsyningssikkerhet og rimelige priser. For å kunne forsyne kundene er det viktig å ha tilgang til objektive og oversiktlige forbruksdata. Forbrukerne bør derfor ha tilgang til sine forbruksdata og tilhørende priser og tjenestekostnader, slik at de kan oppfordre konkurrenter til å gi et tilbud på grunnlag av disse opplysningene. Forbrukerne bør også ha rett til å få fullstendige opplysninger om sitt energiforbruk. Forhåndsinnbetalinger bør gjenspeile det sannsynlige forbruket av elektrisk kraft, og ulike betalingssystemer bør være ikke-diskriminerende. Dersom forbrukerne gis opplysninger om energikostnadene tilstrekkelig ofte, vil de oppmuntres til å spare energi, ettersom det vil gi kundene direkte tilbakemeldinger om virkningene av investeringer i energieffektivitet og av endret atferd. På dette punktet vil en fullstendig gjennomføring av europaparlaments- og rådsdirektiv 2006/32/EF av 5. april om effektiv sluttbruk av energi og energitjenester⁽¹⁾ bidra til at forbrukerne reduserer sine energikostnader.

- 51) Dette direktiv bør fokusere på forbrukernes interesser, og kvaliteten på tjenestene bør være en sentral del av elektrisitetstakerens ansvar. Forbrukernes eksisterende rettigheter må styrkes og sikres og bør innebære økt innsyn. Forbrukervernet bør sikre at alle forbrukere innenfor Fellesskapet i vid forstand nyter godt av et konkurransebasert marked. Forbrukerrettighetene bør styrkes av medlemsstatene eller, når en medlemsstat har fastsatt dette, av reguleringsmyndighetene.
- 52) Forbrukerne bør få klare og forståelige opplysninger om sine rettigheter i forhold til energisektoren. Kommisjonen bør etter samråd med berørte parter, herunder medlemsstatene, nasjonale reguleringsmyndigheter, forbrukerorganisasjoner og elektrisitetstaker, fastsette en tilgjengelig, brukervennlig sjekkliste som gir energiforbrukerne praktiske opplysninger om deres rettigheter. Denne sjekklisten bør stilles til rådighet for alle forbrukere og gjøres offentlig tilgjengelig.
- 53) Energifattigdom er et voksende problem i Fellesskapet. Medlemsstater som er berørt av dette, bør derfor, dersom de ennå ikke har gjort det, utarbeide nasjonale handlingsplaner eller andre hensiktsmessige rammer for å bekjempe energifattigdom, med sikte på å redusere antallet personer som befinner seg i en slik situasjon. Under alle omstendigheter bør medlemsstatene sikre nødvendig energiforsyning til sårbare kunder. For å oppnå dette kan det anvendes en integrert metode, for eksempel innenfor rammen av sosialpolitikken, og tiltakene kan være sosialpolitiske eller rette seg mot

energieffektivisering i boliger. Dette direktiv bør som et minimum tillate en nasjonal politikk til fordel for sårbare kunder.

- 54) Effektive muligheter for tvisteløsning for alle forbrukere borger for et bedre forbrukervern. Medlemsstatene bør innføre framgangsmåter for en hurtig og effektiv behandling av klager.
- 55) Det bør være mulig å basere innføringen av intelligente målesystemer på en økonomisk vurdering. Dersom det av en slik vurdering skulle framgå at slike målesystemer er økonomisk fornuftige og kostnadseffektive bare for kunder med et visst elektrisitetsforbruk, bør medlemsstatene kunne ta hensyn til dette når de tar i bruk intelligente målesystemer.
- 56) Markedsprisene bør gi de rette insentivene til utbygging av nettet og investering i ny elektrisitetsproduksjon.
- 57) Fremming av rettferdig konkurranse og lett tilgang for ulike leverandører samt kapasitet for ny elektrisitetsproduksjon bør være av største betydning for medlemsstatene, for at forbrukerne skal kunne dra full nytte av mulighetene ved et liberalisert indre marked for elektrisk kraft.
- 58) Med sikte på å opprette et indre marked for elektrisk kraft bør medlemsstatene fremme integrasjonen av sine nasjonale markeder og samarbeidet mellom nettoperatorene på fellesskapsplan og regionalt plan, og dette bør også omfatte de isolerte systemene som danner såkalte elektrisitetstøyer, som fortsatt finnes i Fellesskapet.
- 59) Utvikling av et reelt indre marked for elektrisk kraft gjennom et sammenkoplett nett i hele Fellesskapet bør være et av de fremste målene for dette direktiv, og regulering av grensekryssende overføringsforbindelser og regionale markeder bør derfor være en av hovedoppgavene for reguleringsmyndighetene, i nært samarbeid med Byrådet dersom det er relevant.
- 60) Å sikre felles regler for et reelt indre marked og en god elektrisitetsforsyning som er tilgjengelig for alle, bør også være et av de fremste målene for dette direktiv. For dette formål vil markedspriser uten vridning stimulere til grensekryssende overføringsforbindelser og til investering i ny energiproduksjon samtidig som det på lang sikt vil føre til pristilnærming.
- 61) Reguleringsmyndighetene bør også legge fram opplysninger om markedet for å gi Kommisjonen mulighet til å spille sin rolle som observatør og overvåker av det indre marked for elektrisk kraft og dets utvikling på

⁽¹⁾ EUT L 114 av 27.4.2006, s. 64.

kort, mellomlang og lang sikt, blant annet med hensyn til produksjonskapasitet, ulike kilder til produksjon av elektrisk kraft, infrastruktur for transmisjon og distribusjon, kvalitet på tjenestene, handel over landegrensene, flaskehalshåndtering, investeringer, engros- og forbrukerpriser, markedslikviditet og miljø- og effektiviseringsforbedringer. Nasjonale reguleringsmyndigheter bør underrette konkurransemyndighetene og Kommisjonen om de medlemsstatene der prisene hindrer konkurransen og et velfungerende marked.

- 62) Ettersom formålet med dette direktiv, som er å skape et fullt ut fungerende indre marked for elektrisk kraft, ikke kan nås i tilstrekkelig grad av medlemsstatene og derfor bedre kan nås på fellesskapsplan, kan Fellesskapet treffe tiltak i samsvar med nærhetsprinsippet som fastsatt i traktatens artikkel 5. I samsvar med forholdsmessighetsprinsippet fastsatt i nevnte artikkel går dette direktiv ikke lenger enn det som er nødvendig for å nå dette målet.
- 63) I henhold til europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 714/2009 av 13. juli 2009 om vilkår for tilgang til nett for utveksling av elektrisk kraft over landegrensene⁽¹⁾ kan Kommisjonen vedta retningslinjer for å nå den nødvendige graden av harmonisering. Slike retningslinjer, som utgjør bindende gjennomføringstiltak, er, også når det gjelder visse bestemmelser i dette direktiv, et nyttig verktøy som kan tilpasses raskt der det måtte være nødvendig.
- 64) De tiltak som er nødvendige for gjennomføringen av dette direktiv, bør vedtas i samsvar med rådsbeslutning 1999/468/EF av 28. juni 1999 om fastsettelse av nærmere regler for utøvelsen av den gjennomføringsmyndighet som er gitt Kommisjonen⁽²⁾.
- 65) Kommisjonen bør særlig gis myndighet til å vedta retningslinjer for hvilken grad av harmonisering som minst kreves for å oppnå formålet med dette direktiv. Ettersom disse tiltakene er allmenne og har som formål å endre ikke-grunnleggende bestemmelser i dette direktiv eller å utfylle det med nye ikke-grunnleggende bestemmelser, bør de vedtas etter framgangsmåten med forskriftskomiteé med kontroll fastsatt i artikkel 5a i beslutning 1999/468/EF.
- 66) I samsvar med nr. 34 i den tverrinstitusjonelle avtalen om bedre regelverksutforming⁽³⁾ oppfordres medlemsstatene til, for eget formål og i Fellesskapets interesse, å utarbeide og offentliggjøre egne tabeller som så langt det er mulig viser sammenhengen mellom dette direktiv og innarbeidingstiltakene.

- 67) På grunn av omfanget av de endringene som gjøres i direktiv (EF) 2003/54/EF, bør de berørte bestemmelsene av klarhets- og rasjonaliseringshensyn omarbeides ved at de samles i én tekst i et nytt direktiv.
- 68) Dette direktiv er forenlig med de grunnleggende rettighetene og de prinsippene som er anerkjent særlig i Den europeiske unions pakt om grunnleggende rettigheter.

VEDTATT DETTE DIREKTIV:

KAPITTEL I

FORMÅL, VIRKEOMRÅDE OG DEFINISJONER

Artikkel 1

Formål og virkeområde

Dette direktiv fastsetter felles regler for produksjon, transmisjon, distribusjon og forsyning av elektrisk kraft samt bestemmelser om forbrukervern, med sikte på å forbedre og integrere konkurransebaserte elektrisitetsmarkeder i Fellesskapet. Det fastsetter reglene for elektrisitetssektorens organisering og virkemåte og for åpen tilgang til markedet, kriteriene og framgangsmåtene som skal anvendes ved anbud og tildeling av tillatelser, samt hvordan nettene skal drives. Det fastsetter også plikten til å tilby leveringspliktige tjenester og elektrisitetsforbrukernes rettigheter og klargjør konkurransekravene.

Artikkel 2

Definisjoner

I dette direktiv menes med

- «produksjon» produksjon av elektrisk kraft,
- «produsent» en fysisk eller juridisk person som produserer elektrisk kraft,
- «transmisjon» transport av elektrisk kraft gjennom samkjøringsnettet for svært høy spenning og høyspenning med sikte på levering til slutt kunder eller til distributører, men ikke forsyning,
- «operatør av transmisjonsnett» en fysisk eller juridisk person som har ansvar for driften, vedlikeholdet og, ved behov, utbyggingen av transmisjonsnettet i et gitt område samt eventuelle overføringsforbindelser til andre nett, samt for å sikre at nettet på lang sikt kan dekke en rimelig etterspørsel etter transmisjon av elektrisk kraft,
- «distribusjon» transport av elektrisk kraft gjennom distribusjonsnett med høy, middels og lav spenning med sikte på levering til kunder, men ikke forsyning,

⁽¹⁾ EUT L 211 av 14.8.2009, s. 15.

⁽²⁾ EFT L 184 av 17.7.1999, s. 23.

⁽³⁾ EUT C 321 av 31.12.2003, s. 1.

6. «operatør av distribusjonsnett» en fysisk eller juridisk person som har ansvar for driften, vedlikeholdet og, ved behov, utbyggingen av distribusjonsnettet i et gitt område samt eventuelle overføringsforbindelser til andre nett, samt for å sikre at nettet på lang sikt kan dekke en rimelig etterspørsel etter distribusjon av elektrisk kraft,
7. «kunde» en grossist eller sluttkunde som kjøper elektrisk kraft,
8. «grossist» en fysisk eller juridisk person som kjøper elektrisk kraft med sikte på videresalg i eller utenfor det nettet personen er etablert i,
9. «sluttkunde» en kunde som kjøper elektrisk kraft til eget bruk,
10. «privatkunde» en kunde som kjøper elektrisk kraft til eget husholdningsforbruk, men ikke til forretningsvirksomhet eller yrkesvirksomhet,
11. «forretningskunde» en fysisk eller juridisk person som kjøper elektrisk kraft som ikke er til eget husholdningsforbruk, herunder produsenter og grossister,
12. «berettiget kunde» en kunde som fritt kan velge leverandør av elektrisk kraft i henhold til artikkel 33,
13. «overføringsforbindelse» utstyr som brukes til å kople sammen elektrisitetsnett,
14. «samkjøringsnett» en rekke overførings- og distribusjonsnett som er koplet sammen ved hjelp av én eller flere overføringsforbindelser,
15. «direkteledning» enten en kraftledning som kople sammen et enkelt produksjonssted og en enkelt kunde, eller en kraftledning som kople sammen en elektrisitetsprodusent og et elektrisitetsforsyningsforetak, slik at disse kan forsyne sine egne anlegg, datterforetak og berettigede kunder direkte,
16. «økonomisk rangering» rangering av kilder til elektrisitetsforsyning etter økonomiske kriterier,
17. «tilleggstjeneste» en tjeneste som er nødvendig for driften av et transmisjons- eller distribusjonsnett,
18. «nettbruker» en fysisk eller juridisk person som forsyner eller forsynes fra et transmisjons- eller distribusjonsnett,
19. «forsyning» salg, herunder videresalg, av elektrisk kraft til kunder,
20. «integreert elektrisitetsforetak» et vertikalt eller horisontalt integreert foretak,
21. «vertikalt integreert foretak» et elektrisitetsforetak eller en gruppe av elektrisitetsforetak der samme person eller personer direkte eller indirekte har rett til å utøve kontroll, og der foretaket eller foretaksgruppen utfører minst én av funksjonene transmisjon eller distribusjon samt minst én av funksjonene produksjon eller forsyning av elektrisk kraft,
22. «tilknyttet foretak» et tilknyttet foretak i henhold til artikkel 41 i sjuende rådsdirektiv 83/349/EØF av 13. juni 1983 med hjemmel i traktatens artikkel 44 nr. 2 bokstav g)⁽¹⁾ om konsoliderte regnskaper⁽²⁾ og/eller et assosiert foretak i henhold til artikkel 33 nr. 1 i nevnte direktiv og/eller et foretak som tilhører de samme aksjeeierne,
23. «horisontalt integreert foretak» et foretak som utfører minst en av funksjonene produksjon for salg, overføring, distribusjon eller forsyning av elektrisk kraft, og i tillegg en virksomhet som ikke omfatter elektrisk kraft,
24. «anbudsprosedyre» en prosedyre der planlagte tilleggsbehov og erstatningskapasitet dekkes av forsyninger fra ny eller eksisterende produksjonskapasitet,
25. «langsiktig planlegging» planlegging av behovet for investering i produksjons-, transmisjons- og distribusjonskapasitet på lang sikt, med sikte på å dekke etterspørselen etter elektrisk kraft i nettet og sikre forsyninger til kundene,
26. «lite, isolert nett» et nett med et forbruk på under 3 000 GWh i 1996, der mindre enn 5 % av årsforbruket dekkes gjennom samkjøring med andre nett,
27. «isolert mikronett» et nett med et forbruk på under 500 GWh i 1996 som ikke har noen forbindelse til andre nett,
28. «sikkerhet» både forsyningssikkerhet, leveringssikkerhet og teknisk sikkerhet.
29. «energieffektivitet gjennom styring av etterspørsel» en helhetlig eller integreert metode som er beregnet på å påvirke elektrisitetsforbrukets størrelse og tidspunkter, for å redusere forbruket av primærenergi og toppbelastninger ved å prioritere investeringer i energieffektivitetstiltak eller andre tiltak, for eksempel forsyningskontrakter som kan avbrytes, foran investeringer i økt produksjonskapasitet, dersom det første alternativet er det mest effektive og økonomiske, idet det tas hensyn til de positive miljøvirkningene av et redusert energiforbruk samt de aspektene med hensyn til forsyningssikkerhet og distribusjonskostnader som forbundet med det,

(1) Tittelen på direktiv 83/349/EF er endret for å ta hensyn til omnummereringen av artiklene i traktaten om opprettelse av Det europeiske fellesskap i samsvar med artikkel 12 i Amsterdamtraktaten; den opprinnelige henvisningen var til artikkel 54 nr. 3 bokstav g).

(2) EFT L 193 av 18.7.1983, s. 1.

30. «fornybare energikilder» fornybare ikke-fossile energikilder (vind, sol, geotermisk energi, bølge- og tidevannsenergi, vannkraft, biomasse, deponigass, gass fra renseanlegg og biogasser),
31. «distribuert produksjon» produksjonsanlegg tilknyttet distribusjonsnett,et,
32. «elektrisitetsforsyningskontrakt» en kontrakt om forsyning av elektrisk kraft, men ikke et elektrisitetsderivat,
33. «elektrisitetsderivat» et finansielt instrument som angitt i nr. 5, 6 eller 7 i avsnitt C i vedlegg I til europaparlaments- og rådsdirektiv 2004/39/EF av 21. april 2004 om markeder for finansielle instrumenter⁽¹⁾, der nevnte instrument gjelder elektrisk kraft,
34. «kontroll» rettigheter, avtaler eller andre midler som enkeltvis eller sammen, de faktiske eller juridiske forhold tatt i betraktning, gir mulighet til å utøve en avgjørende innflytelse over et foretaks virksomhet, særlig
- a) eiendomsrett eller bruksrett til alle eller deler av et foretaks eiendeler,
- b) rettigheter eller avtaler som gir avgjørende innflytelse på et foretaks organer med hensyn til deres sammen- setning, stemmegivning eller vedtak.
35. «elektrisitetsforetak» enhver fysisk eller juridisk person som ivaretar minst én av følgende funksjoner: produksjon, transmisjon, distribusjon, forsyning eller innkjøp av elektrisk kraft, og som har ansvar for de kommersielle og tekniske oppgavene eller vedlikeholdsoppgavene knyttet til disse funksjonene, men ikke sluttkunder.

KAPITTEL II

ALMINNELIGE REGLER FOR ORGANISERING AV SEKTOREN

Artikkel 3

Forpliktelser til å yte offentlig tjeneste og forbrukervern

1. Med forbehold for nr. 2 skal medlemsstatene på grunnlag av sin institusjonelle organisering og under behørig hensyn til nærhetsprinsippet sikre at elektrisitetsforetak drives i samsvar med prinsippene i dette direktiv med sikte på å oppnå et konkurransebasert, sikkert og miljømessig bærekraftig marked for elektrisk kraft, og de skal ikke forskjellsbehandle slike foretak med hensyn til rettigheter eller plikter.

2. Idet det fullt ut tas hensyn til traktatens bestemmelser, særlig artikkel 86, og av hensyn til allmenne økonomiske interesser kan medlemsstatene pålegge foretak i elektrisitetssektoren forpliktelser til å yte offentlig tjeneste som kan gjelde sikkerhet, herunder forsyningssikkerhet, regelmessighet, kvalitet på og pris for forsyninger, samt miljøvern, herunder energieffektivitet, energi fra fornybare kilder og klimabeskyttelse. Slike forpliktelser skal være klart definert, oversiktlige, ikke-diskriminerende og kontrollerbare og skal sikre elektrisitetsforetak i Fellesskapet lik tilgang til nasjonale forbrukere. I forbindelse med forsyningssikkerhet og energieffektivitet gjennom styring av etterspørsel samt for å nå de miljømål og mål for energi fra fornybare kilder som er nevnt i dette nummer, kan medlemsstatene innføre langsiktig planlegging, idet det tas hensyn til muligheten for at tredjemann søker å få tilgang til nettet.

3. Medlemsstatene skal sikre at alle privatkunder og, der medlemsstatene anser det som hensiktsmessig, små bedrifter (det vil si foretak med færre enn 50 ansatte og en årlig omsetning eller årsbalanse som ikke overstiger 10 millioner euro) har rett til leveringspliktige tjenester, det vil si rett til å få levert elektrisk kraft av en bestemt kvalitet på sitt territorium til rimelige, lett og klart sammenlignbare, oversiktlige og ikke-diskriminerende priser. For å sikre at leveringspliktige tjenester ytes, kan medlemsstatene utpeke en leverandør for dette formålet. Medlemsstatene skal pålegge distribusjonsforetakene en forpliktelse til å kople kundene til sine nett i henhold til vilkår og tariffes som er fastsatt etter framgangsmåten i artikkel 37 nr. 6. Ingenting i dette direktiv skal hindre medlemsstatene i å styrke private, små og mellomstore forbrukeres markedsstilling ved å fremme mulighetene for at denne forbrukergruppen frivillig kan la seg representere samlet.

Første ledd skal gjennomføres på en oversiktlig og ikke-diskriminerende måte og skal ikke være til hinder for åpningen av markedet som fastsatt i artikkel 33.

4. Medlemsstatene skal sikre at alle kunder har rett til å få sin elektrisitetsforsyning fra en leverandør, med forbehold for leverandørens samtykke, uavhengig av hvilken medlemsstat leverandøren er registrert i, så lenge leverandøren overholder gjeldende handels- og balanseringsregler. I denne forbindelse skal medlemsstatene treffe alle nødvendige tiltak for å sikre at administrative framgangsmåter ikke forskjellsbehandler forsyningsforetak som allerede er registrert i en annen medlemsstat.

5. Medlemsstatene skal sikre

- a) at dersom en kunde som overholder kontraktsvilkårene, ønsker å bytte leverandør, gjennomføres byttet av den eller de berørte operatørene innen tre uker, og
- b) at kundene har rett til å motta alle relevante forbruksdata.

Medlemsstatene skal sikre at forbrukerne garanteres rettighetene omhandlet i bokstav a) og b) på en ikke-diskriminerende måte med hensyn til kostnader, arbeid og tid.

⁽¹⁾ EUT L 145 av 30.4.2004, s. 1.

6. Når en medlemsstat gir finansiell godtgjøring, andre former for godtgjøring og eneretter for å oppfylle forpliktelsene fastsatt i nr. 2 og 3, skal dette skje på en åpen og ikke-diskriminerende måte.

7. Medlemsstatene skal treffe egnede tiltak for å verne sluttbrukere og skal særlig sikre at det finnes egnede sikkerhets-tiltak for å verne sårbare kunder. I denne forbindelse skal hver medlemsstat definere begrepet sårbare kunder, som kan vise til energifattigdom og blant annet til forbudet mot å avbryte elektrisitetsforsyningen til slike kunder i kritiske perioder. Medlemsstatene skal sikre at rettighetene og forpliktelsene knyttet til sårbare kunder overholdes. Særlig skal de treffe tiltak for å verne sluttbrukere i fjerntliggende områder. De skal sikre et høyt nivå for forbrukervern, særlig med hensyn til innsyn i kontraktsvilkår, allmenne opplysninger og tvisteløsningsordninger. Medlemsstatene skal sikre at berettigede kunder i praksis lett kan bytte leverandør. I det minste når det gjelder privatkunder, skal disse tiltakene omfatte tiltakene angitt i vedlegg I.

8. Medlemsstatene skal treffe egnede tiltak, for eksempel utarbeide nasjonale energihandlingsplaner, innføre trygdeytelser som sikrer nødvendig elektrisitetsforsyning til sårbare kunder, eller yte støtte til energieffektivisering for å bekjempe energifattigdom der det påvises, herunder i forbindelse med tiltak mot fattigdom generelt. Slike tiltak skal ikke hindre effektiv åpning av markedet som fastsatt i artikkel 33 eller markedets funksjon, og dersom det er relevant, skal Kommisjonen underrettes om tiltakene i samsvar med bestemmelsene i nr. 15 i denne artikkel. En slik underretning kan også omfatte tiltak som er truffet innenfor den allmenne trygdeordningen.

9. Medlemsstatene skal sikre at leverandører av elektrisk kraft i eller sammen med regningene og i reklamemateriale som sendes til sluttbrukere, angir

- a) hver enkelt energikildes andel av den totale sammensetningen av energikilder som leverandøren har brukt det foregående året, på en forståelig måte og slik at opplysningene er klart sammenlignbare på nasjonalt plan,
- b) minst en henvisning til eksisterende referanse kilder, for eksempel nettsider, med offentlig tilgjengelige opplysninger om miljøvirkninger, minst i form av CO₂-utslipp og radioaktivt avfall som følge av den elektriske kraften som er produsert ved hjelp av den totale sammensetningen av energikilder som leverandøren har brukt det foregående året,
- c) opplysninger om deres rettigheter og muligheter for tvisteløsning i tilfelle av en tvist.

Når det gjelder første ledd bokstav a) og b), kan det for elektrisk kraft som er anskaffet gjennom en elektrisitetsbørs eller importert fra et foretak utenfor Fellesskapet, brukes samlede tall framlagt av vedkommende børs eller foretak i løpet av det foregående året.

Reguleringsmyndigheten eller en annen vedkommende nasjonal myndighet skal treffe de nødvendige tiltak for å sikre at opplysningene som leverandørene gir sine kunder i henhold til denne artikkel, er pålitelige og framlegges på en slik måte at de er klart sammenlignbare på nasjonalt plan.

10. Medlemsstatene skal gjennomføre tiltak for å nå målene om sosial og økonomisk utjevning og miljøvern, som ved behov skal omfatte tiltak for energieffektivitet gjennom styring av etterspørsel og midler for å motvirke klimaendringer, samt forsyningsikkerhet. Slike tiltak kan blant annet omfatte relevante økonomiske insentiver, om nødvendig ved bruk av alle tilgjengelige midler på nasjonalt plan og fellesskapsplan, til bygging og vedlikehold av den nødvendige nettinfrastrukturen, herunder overføringskapasitet.

11. For å fremme energieffektivisering skal medlemsstatene eller, dersom en medlemsstat har fastsatt dette, reguleringsmyndigheten sterkt anbefale at elektrisitetsforetak optimerer bruken av elektrisk kraft, for eksempel ved å levere energistyringstjenester, utvikle nye metoder for prisfastsettelse eller eventuelt innføre intelligente målesystemer eller intelligente nett.

12. Medlemsstatene skal sørge for at det etableres felles kontaktpunkter der forbrukerne kan innhente alle nødvendige opplysninger om sine rettigheter, gjeldende lovgivning og muligheter for tvisteløsning i tilfelle av en tvist. Slike kontaktpunkter kan være en del av generelle forbrukerinformasjons-punkter.

13. Medlemsstatene skal sikre at det finnes en uavhengig ordning i form av et energiombud eller et forbrukerorgan for å sikre effektiv behandling av klager og utenrettslig tvisteløsning.

14. Medlemsstatene kan vedta ikke å anvende bestemmelsene i artikkel 7, 8, 32 og/eller 34 i den grad anvendelsen av dem juridisk eller faktisk ville hindre oppfyllelsen av de forpliktelsene som elektrisitetsforetakene er pålagt av hensyn til allmenne økonomiske interesser, og i den grad utviklingen av handelen ikke påvirkes i et omfang som strider mot Fellesskapets interesser. Fellesskapets interesser omfatter blant annet konkurranse med hensyn til berettigede kunder i samsvar med dette direktiv og traktatens artikkel 86.

15. Medlemsstatene skal, når dette direktiv er gjennomført, underrette Kommisjonen om alle tiltak som er truffet for å oppfylle forpliktelsene til å yte offentlig tjeneste, herunder forbruker- og miljøvern, og deres mulige virkning på nasjonal og internasjonal konkurranse, uavhengig av om slike tiltak krever et unntak fra bestemmelsene i dette direktiv. De skal deretter hvert annet år underrette Kommisjonen om eventuelle endringer av slike tiltak, uavhengig av om de krever et unntak fra dette direktiv.

16. Kommisjonen skal i samråd med berørte parter, herunder medlemsstatene, de nasjonale reguleringsmyndighetene, forbrukerorganisasjoner og elektrisitetsforetak samt, på grunnlag av de framskrittene som hittil er gjort, partene i arbeidslivet, utarbeide en klar og kortfattet sjekkliste for energiforbrukere med praktiske opplysninger om energiforbrukernes rettigheter. Medlemsstatene skal sikre at elektrisitetsleverandørene og operatørene av distribusjonsnett, i samarbeid med reguleringsmyndigheten, tar de nødvendige skritt for at deres forbrukere skal få et eksemplar av sjekklisten for energiforbrukere, og skal sørge for at den gjøres offentlig tilgjengelig.

Artikkel 4

Overvåking av forsyningssikkerhet

Medlemsstatene skal sørge for at forsyningssikkerheten overvåkes. Når medlemsstatene anser det som hensiktsmessig, kan de delegerer denne oppgaven til reguleringsmyndighetene nevnt i artikkel 35. Denne overvåkingen skal særlig omfatte balansen mellom tilbud og etterspørsel i det nasjonale markedet, forventet framtidig etterspørsel og ytterligere kapasitet under planlegging eller bygging, nettenes kvalitets- og vedlikeholdsnivå samt tiltak for å dekke perioder med uvanlig stor etterspørsel og håndtere bortfall av forsyninger fra en eller flere leverandører. Vedkommende myndigheter skal innen 31. juli hvert annet år offentliggjøre en rapport som viser resultatene av overvåkingen av disse forholdene, samt eventuelle tiltak som er truffet eller planlagt i den forbindelse, og skal umiddelbart oversende denne rapporten til Kommisjonen.

Artikkel 5

Tekniske forskrifter

Reguleringsmyndighetene, dersom medlemsstatene har fastsatt dette, eller medlemsstatene skal sørge for at det utarbeides og offentliggjøres tekniske sikkerhetskriterier og tekniske forskrifter med tekniske minstekrav til konstruksjon og drift når det gjelder tilkopling til nettet av produksjonsanlegg, distribusjonsnett, direkte tilkoplede kundesstyr, forbindelsesledninger og direkteledninger. Disse tekniske forskriftene skal sikre samvirkingsevnen mellom nettene og være objektive og ikke-diskriminerende. Byrådet kan ved behov utarbeide hensiktsmessige anbefalinger med sikte på å oppnå samsvar med forskriftene. Forskriftene skal meddeles Kommisjonen i samsvar med artikkel 8 i europaparlaments- og rådsdirektiv 98/34/EF av 22. juni 1998 om en informasjonsprosedyre for standarder og tekniske forskrifter samt regler for informasjons-samfunnstjenester⁽¹⁾.

Artikkel 6

Fremming av regionalt samarbeid

1. Medlemsstatene og reguleringsmyndighetene skal samarbeide med sikte på å integrere sine nasjonale markeder på ett eller flere regionale nivåer som et første skritt mot opprettelsen av et fullt liberalisert indre marked. Særlig skal reguleringsmyndighetene, dersom medlemsstatene har fastsatt

dette, eller medlemsstatene fremme og lette regionalt samarbeid mellom operatører av transmisjonsnett, herunder om grensekryssende forhold, med sikte på å skape et konkurransebasert indre marked for elektrisk kraft, oppnå ensartede rettslige, administrative og tekniske rammer og lette integrasjon av de isolerte systemene som danner såkalte elektrisitetsøyer, som fortsatt finnes i Fellesskapet. Dette regionale samarbeidet skal omfatte samarbeid i geografiske områder som er fastsatt i samsvar med artikkel 12 nr. 3 i forordning (EF) nr. 714/2009. Samarbeidet kan omfatte andre geografiske områder.

2. Byrådet skal samarbeide med nasjonale reguleringsmyndigheter og operatører av transmisjonsnett for å sikre at de ulike regionenes rammeregler er forenlige med målet om å skape et konkurransebasert indre marked for elektrisk kraft. I tilfeller der Byrådet anser at det er behov for bindende regler for et slikt samarbeid, skal det komme med hensiktsmessige anbefalinger.

3. Medlemsstatene skal ved gjennomføringen av dette direktiv sikre at operatører av transmisjonsnett har ett eller flere integrerte nett på regionalt plan som omfatter to eller flere medlemsstater, med tanke på kapasitetstildeling og kontroll av nettets sikkerhet.

4. Dersom vertikalt integrerte operatører av transmisjonsnett deltar i et fellesforetak opprettet med sikte på å gjennomføre slikt samarbeid, skal fellesforetaket opprette og gjennomføre et samsvarsprogram som fastsetter tiltakene som skal treffes for å sikre at diskriminerende og konkurransebegrensende atferd utelukkes. Dette samsvarsprogrammet skal fastsette hvilke spesifikke forpliktelser de ansatte har med henblikk på å nå målet om å utelukke diskriminerende og konkurransebegrensende atferd. Det skal godkjennes av Byrådet. Overholdelsen av programmet skal uavhengig overvåkes av de samsvarsansvarlige hos de vertikalt integrerte operatørene av transmisjonsnett.

KAPITTEL III

PRODUKSJON

Artikkel 7

Framgangsmåte for å gi tillatelse for ny kapasitet

1. Ved etablering av ny produksjonskapasitet skal medlemsstatene vedta en framgangsmåte for å gi tillatelse som skal anvendes på objektive, oversiktlige og ikke-diskriminerende kriterier.

2. Medlemsstatene skal fastsette kriteriene for tildeling av tillatelser til å etablere produksjonskapasitet på sitt territorium. Ved fastsettelse av hensiktsmessige kriterier skal medlemsstatene ta i betraktning

a) elektrisitetsnettenes, anleggenes og tilhørende utstys sikkerhet og pålitelighet,

⁽¹⁾ EFT L 204 av 21.7.1998, s. 37.

- b) vern av befolkningens helse og offentlig sikkerhet,
- c) miljøvern,
- d) arealbruk og plassering,
- e) bruk av offentlige arealer,
- f) energieffektivitet,
- g) arten av primære energikilder,
- h) søkerens egenskaper, for eksempel teknisk, økonomisk og finansiell evne,
- i) samsvar med tiltak truffet i henhold til artikkel 3,
- j) produksjonskapasitetens bidrag til oppnåelsen av Fellesskapets overordnede mål om at andelen energi fra fornybare kilder skal være minst 20 % av Fellesskapets brutto sluttforbruk av energi innen 2020, som nevnt i artikkel 3 nr. 1 i europaparlaments- og rådsdirektiv 2009/28/EF av 23. april 2009 om fremming av bruk av energi fra fornybare kilder⁽¹⁾, og
- k) produksjonskapasitetens bidrag til utslippsreduksjon.

3. Medlemsstatene skal sikre at det finnes særlige framgangsmåter for å gi tillatelse til små desentraliserte produsenter og/eller produsenter med distribuert produksjon, som tar hensyn til deres begrensede størrelse og begrensede potensielle innvirkning.

Medlemsstatene kan fastsette retningslinjer for denne særlige framgangsmåten for å gi tillatelse. Nasjonale reguleringsmyndigheter eller andre vedkommende nasjonale myndigheter, herunder planleggingsmyndigheter, skal gjennomgå disse retningslinjene og kan anbefale endringer.

Dersom medlemsstatene har fastsatt bestemte framgangsmåter for godkjenning av arealbruk for store nye infrastrukturprosjekter innen produksjonskapasitet, skal medlemsstatene ved behov sørge for at disse framgangsmåtene omfatter bygging av ny produksjonskapasitet, og skal gjennomføre dem på en ikke-diskriminerende måte og innenfor en hensiktsmessig tidsramme.

4. Framgangsmåtene og kriteriene for å gi tillatelse skal offentliggjøres. Ved avslag på en søknad om tillatelse skal søkeren underrettes om grunnene til avslaget. Disse grunnene skal være objektive, ikke-diskriminerende, velfundert og behørig dokumentert. Søkeren skal ha mulighet til å påklage avgjørelsen.

Artikkel 8

Anbud på ny kapasitet

1. Medlemsstatene skal av hensyn til forsynings sikkerheten sikre muligheten for at det kan innføres ny kapasitet eller

energieffektivitetstiltak gjennom styring av etterspørsel ved en anbudsprosedyre eller en prosedyre som oppfyller de samme kravene med hensyn til innsyn og likebehandling, på grunnlag av offentliggjorte kriterier. Disse prosedyrene kan imidlertid bare anvendes dersom den produksjonskapasiteten som skal etableres på grunnlag av framgangsmåten for å gi tillatelse, eller de energieffektivitetstiltakene gjennom styring av etterspørsel som skal treffes, ikke er tilstrekkelige til å sikre forsynings sikkerheten.

2. Medlemsstatene kan av miljøhensyn og for å fremme helt ny teknologi sikre muligheten til å utlyse en anbudsinnbydelse for ny kapasitet på grunnlag av offentliggjorte kriterier. En slik anbudsinnbydelse kan gjelde ny kapasitet eller energieffektivitetstiltak gjennom styring av etterspørsel. En anbudsprosedyre kan imidlertid anvendes bare dersom den produksjonskapasiteten som skal etableres på grunnlag av framgangsmåten for å gi tillatelse, eller de tiltakene som skal treffes, ikke er tilstrekkelige til å nå disse målene.

3. Nærmere opplysninger om anbudsprosedyren for produksjonskapasitet og energieffektivitetstiltak gjennom styring av etterspørsel skal kunngjøres i *Den europeiske unions tidende* minst seks måneder før anbudsfristen utløper.

Anbudsgrunnlaget skal gjøres tilgjengelig for alle interesserte foretak som er etablert på en medlemsstats territorium, slik at foretakene har tilstrekkelig tid til å innge et anbud.

For å sikre innsyn og likebehandling skal anbudsgrunnlaget inneholde en detaljert beskrivelse av kontraktspesifikasjonene og av prosedyren som skal følges av alle anbydere, samt en uttømmende liste over kriteriene som legges til grunn ved utvelgelse av anbydere og tildeling av kontrakt, herunder stimulerings tiltak som omfattes av anbudet, for eksempel subsidier. Disse spesifikasjonene kan også vedrøre områdene nevnt i artikkel 7 nr. 2.

4. Dersom anbudsinnbydelsen gjelder nødvendig produksjonskapasitet, skal det også tas hensyn til tilbud om elektrisitetsforsyning med langsiktige garantier fra eksisterende produksjonsenheter, dersom ytterligere behov kan dekkes på denne måten.

5. Medlemsstatene skal utpeke en myndighet eller et offentlig eller privat organ som er uavhengig av produksjon, transmisjon, distribusjon og forsyning av elektrisk kraft, og som kan være en reguleringsmyndighet som nevnt i artikkel 35 nr. 1, som skal være ansvarlig for organisering, overvåking og kontroll av anbudsprosedyren nevnt i nr. 1–4 i denne artikkel. Dersom en operatør av transmisjonsnett er helt uavhengig av annen virksomhet uten eierskapsmessig tilknytning til transmisjonsnettet, kan operatøren av transmisjonsnettet utpekes som ansvarlig for organisering, overvåking og kontroll av anbudsprosedyren. Denne myndigheten eller dette organet skal treffe alle nødvendige tiltak for å sikre at opplysningene i anbudet behandles fortrolig.

⁽¹⁾ OJ L 140, 5.6.2009, p. 16.

KAPITTEL IV

DRIFT AV TRANSMISJONSNETT

Artikkel 9

Rettslig atskillelse av transmisjonsnett og operatører av transmisjonsnett

1. Medlemsstatene skal sikre at, fra og med 3. mars 2012,
 - a) hvert foretak som eier et transmisjonsnett, opptrer som operatør av transmisjonsnett,
 - b) samme person eller personer ikke har rett til
 - i) direkte eller indirekte å utøve kontroll over et foretak som utøver produksjons- eller forsyningsvirksomhet, og til direkte eller indirekte å utøve kontroll eller noen rettighet over en operatør av transmisjonsnett eller over et transmisjonsnett, eller
 - ii) direkte eller indirekte å utøve kontroll over en operatør av transmisjonsnett eller over et transmisjonsnett, og til direkte eller indirekte å utøve kontroll eller noen rettighet over et foretak som utøver produksjons- eller forsyningsvirksomhet,
 - c) samme person eller personer ikke har rett til å utpeke medlemmer av kontrollorganet, styret eller organer som representerer foretaket juridisk, for en operatør av transmisjonsnett eller et transmisjonsnett, og til direkte eller indirekte å utøve kontroll eller noen rettighet over et foretak som utøver produksjons- eller forsyningsvirksomhet, og
 - d) samme person ikke har rett til å være medlem av kontrollorganet, styret eller organer som representerer foretaket juridisk, for både et foretak som utøver produksjons- eller forsyningsvirksomhet, og for en operatør av transmisjonsnett eller et transmisjonsnett.
2. Rettighetene nevnt i nr. 1 bokstav b) og c) skal særlig omfatte
 - a) retten til å utøve stemmeretter,
 - b) retten til å utpeke medlemmer av kontrollorganet, styret eller organer som representerer foretaket juridisk, eller
 - c) retten til å ha aksjemajoriteten.
3. I nr. 1 bokstav b) skal begrepet «foretak som utøver produksjons- eller forsyningsvirksomhet» omfatte det tilsvarende begrepet i europaparlaments- og rådsdirektiv 2009/73/EF av 13. juli 2009 om felles regler for det indre

marked for naturgass⁽¹⁾, og begrepene «operatør av transmisjonsnett» og «transmisjonsnett» skal omfatte de tilsvarende begrepene i nevnte direktiv.

4. Medlemsstatene kan gjøre unntak fra nr. 1 bokstav b) og c) inntil 3. mars 2013, forutsatt at operatørene av transmisjonsnett ikke er del av et vertikalt integrert foretak.
5. Forpliktelsen fastsatt i nr. 1 bokstav a) skal anses for oppfylt dersom to eller flere foretak som eier transmisjonsnett, har opprettet et fellesforetak som fungerer som operatør av de berørte transmisjonsnettene i to eller flere medlemsstater. Ikke noe annet foretak kan være del av fellesforetaket med mindre det er godkjent i henhold til artikkel 13 som en uavhengig nettoperatør eller som en uavhengig transmisjonsoperatør i henhold til kapittel V.
6. Dersom personen nevnt i nr. 1 bokstav b), c) og d) er identisk med medlemsstaten eller et annet offentlig organ, skal to separate offentlige organer som utøver kontroll over en operatør av transmisjonsnett eller over et transmisjonsnett på den ene siden, og over et foretak som utøver produksjons- eller forsyningsvirksomhet på den andre, ved gjennomføringen av denne artikkel ikke anses for å være samme person eller personer.
7. Medlemsstatene skal sikre at verken forretningsmessig følsomme opplysninger nevnt i artikkel 16 som innehas av en operatør av transmisjonsnett som har vært del av et vertikalt integrert foretak, eller ansatte hos en slik operatør av transmisjonsnett, overføres til foretak som utøver produksjons- eller forsyningsvirksomhet.
8. Dersom transmisjonsnettet per 3. september 2009 tilhører et vertikalt integrert foretak, kan en medlemsstat beslutte ikke å anvende nr. 1.

I et slikt tilfelle skal den berørte medlemsstat enten

 - a) utpeke en uavhengig nettoperatør i samsvar med artikkel 13, eller
 - b) overholde bestemmelsene i kapittel V.
9. Dersom transmisjonsnettet per 3. september 2009 tilhører et vertikalt integrert foretak og det finnes ordninger som sikrer operatøren av transmisjonsnettets uavhengighet mer effektivt enn bestemmelsene i kapittel V, kan en medlemsstat beslutte ikke å anvende nr. 1.
10. Før et foretak godkjennes og utpekes som operatør av transmisjonsnett i henhold til nr. 9 i denne artikkel, skal det sertifiseres i samsvar med framgangsmåtene fastsatt i artikkel 10 nr. 4, 5 og 6 i dette direktiv og artikkel 3 i forordning (EF) nr. 714/2009, som fastsetter at Kommisjonen skal kontrollere at den aktuelle ordningen klart sikrer operatøren av transmisjonsnettets uavhengighet mer effektivt enn bestemmelsene i kapittel V.

⁽¹⁾ EUT L 211 av 14.8.2009, s. 94.

11. Vertikalt integrerte foretak som eier et overføringsnett, skal ikke under noen omstendighet hindres i å treffe tiltak for å overholde nr. 1.

12. Foretak som utøver produksjons- eller forsyningsvirksomhet, skal ikke under noen omstendighet direkte eller indirekte kunne ta kontroll over eller utøve noen rettighet over rettslig atskilte operatører av transmisjonsnett i medlemsstater som anvender nr. 1.

Artikkel 10

Utpeking og sertifisering av operatører av transmisjonsnett

1. Før et foretak kan godkjennes og utpekes som operatør av transmisjonsnett, skal det sertifiseres i samsvar med framgangsmåten fastsatt i nr. 4, 5 og 6 i denne artikkel og artikkel 3 i forordning (EF) nr. 714/2009.

2. Foretak som eier et transmisjonsnett, og som er blitt sertifisert i samsvar med sertifiseringsprosedyren nedenfor av den nasjonale reguleringsmyndigheten fordi de oppfyller kravene i artikkel 9, skal godkjennes og utpekes av medlemsstatene som operatører av transmisjonsnett. Utpekingen av operatører av transmisjonsnett skal meddeles Kommisjonen og offentliggjøres i *Den europeiske unions tidende*.

3. Operatører av transmisjonsnett skal underrette reguleringsmyndigheten om eventuelle planlagte transaksjoner som kan komme til å kreve en ny vurdering av hvorvidt de oppfyller kravene i artikkel 9.

4. Reguleringsmyndighetene skal kontrollere at operatørene av transmisjonsnett til enhver tid oppfyller kravene i artikkel 9. For å sikre slik oppfyllelse skal de innlede en sertifiseringsprosedyre

- a) når de mottar underretning fra operatøren av transmisjonsnettet i samsvar med nr. 3,
- b) av eget tiltak når de får kjennskap til en planlagt endring i rettigheter eller innflytelse over eiere eller operatører av transmisjonsnett som kan føre til overtredelse av artikkel 9, eller når de har grunn til å tro at slik overtredelse har funnet sted, og
- c) etter begrunnet anmodning fra Kommisjonen.

5. Reguleringsmyndighetene skal treffe en beslutning vedrørende sertifiseringen av en operatør av transmisjonsnett senest fire måneder etter datoen for mottak av underretningen fra operatøren av transmisjonsnettet eller datoen for Kommisjonens anmodning. Etter utløpet av denne fristen skal sertifiseringen anses som innvilget. Reguleringsmyndighetens uttrykkelige eller underforståtte beslutning skal begynne å gjelde først etter at framgangsmåten fastsatt i nr. 6 er avsluttet.

6. Tilsynsmyndigheten skal omgående underrette Kommisjonen om den uttrykkelige eller underforståtte beslutningen vedrørende sertifisering av en operatør av transmisjonsnett, sammen med alle relevante opplysninger i forbindelse med beslutningen. Kommisjonen skal opptre i samsvar med framgangsmåten fastsatt i artikkel 3 i forordning (EF) nr. 714/2009.

7. Reguleringsmyndighetene og Kommisjonen kan anmode operatører av transmisjonsnett og foretak som utøver produksjons- eller forsyningsvirksomhet, om alle opplysninger som er relevante for at de skal kunne utføre sine oppgaver i henhold til denne artikkel.

8. Reguleringsmyndighetene og Kommisjonen skal behandle forretningsmessig følsomme opplysninger fortrolig.

Artikkel 11

Sertifisering med hensyn til tredjestater

1. Dersom en eier eller operatør av transmisjonsnett som kontrolleres av en eller flere personer fra en eller flere tredjestater, søker om sertifisering, skal reguleringsmyndigheten underrette Kommisjonen.

Reguleringsmyndigheten skal også underrette Kommisjonen omgående om eventuelle omstendigheter som kan føre til at en eller flere personer fra en eller flere tredjestater får kontroll over et transmisjonsnett eller en operatør av transmisjonsnett.

2. Operatøren av transmisjonsnett skal underrette reguleringsmyndigheten om eventuelle omstendigheter som kan føre til at en eller flere personer fra en eller flere tredjestater får kontroll over transmisjonsnettet eller operatøren av transmisjonsnettet.

3. Reguleringsmyndigheten skal vedta et utkast til beslutning vedrørende sertifisering av en operatør av transmisjonsnett senest fire måneder etter mottak av underretningen fra denne. Den skal nekte sertifisering dersom det ikke er påvist

- a) at den berørte enheten oppfyller kravene i artikkel 9, og
- b) overfor reguleringsmyndigheten eller en annen vedkommende myndighet som er utpekt av medlemsstaten, at sertifiseringen ikke vil innebære risiko for forsynings-sikkerheten for energi til medlemsstaten og Fellesskapet. Ved vurderingen av dette spørsmålet skal reguleringsmyndigheten eller den andre vedkommende myndigheten som er utpekt for formålet, ta hensyn til
 - i) Fellesskapets rettigheter og plikter overfor den berørte tredjestaten i henhold til folkeretten, herunder enhver avtale inngått med en eller flere tredjestater som Fellesskapet er part i, og som omhandler forsynings-sikkerheten for energi,

ii) medlemsstatenes rettigheter og plikter overfor den berørte tredjestaten i henhold til avtaler som er inngått med den, forutsatt at de er i samsvar med fellesskapsretten, og

iii) andre særlige forhold og omstendigheter i saken og i den berørte tredjestaten.

4. Reguleringsmyndigheten skal omgående meddele Kommisjonen sin beslutning, sammen med alle relevante opplysninger i forbindelse med den.

5. Før reguleringsmyndigheten vedtar en beslutning om sertifisering, skal medlemsstatene sørge for at reguleringsmyndigheten eller den utpekte vedkommende myndigheten nevnt i nr. 3 bokstav b) anmoder om en uttalelse fra Kommisjonen om hvorvidt

a) den berørte enheten oppfyller kravene i artikkel 9, og

b) sertifiseringen kan gis uten risiko for forsyningssikkerheten for energi til Fellesskapet.

6. Kommisjonen skal undersøke anmodningen nevnt i nr. 5 så snart den mottas. Senest to måneder etter at anmodningen er mottatt, skal Kommisjonen avgi sin uttalelse til den nasjonale reguleringsmyndigheten eller til den utpekte vedkommende myndigheten, dersom anmodningen kom fra den.

Kommisjonen kan ved utarbeiding av uttalelsen anmode om synspunkter fra Byrået, den berørte medlemsstaten og berørte parter. Dersom Kommisjonen kommer med en slik anmodning, skal tomånedersfristen forlenges med to måneder.

Dersom det ikke foreligger en uttalelse fra Kommisjonen innen fristene nevnt i første og annet ledd, skal Kommisjonen anses ikke å ha innvendinger mot reguleringsmyndighetens beslutning.

7. Ved vurderingen av om kontroll utøvd av en eller flere personer fra en eller flere tredjestater vil innebære en risiko for energiforsyningssikkerheten til Fellesskapet, skal Kommisjonen ta hensyn til

a) de særlige omstendighetene i saken og i den eller de berørte tredjestatene, og

b) Fellesskapets rettigheter og plikter overfor den eller de berørte tredjestatene i henhold til folkeretten, herunder avtaler inngått med en eller flere tredjestater som Fellesskapet er part i, og som omhandler spørsmålene om forsyningssikkerhet.

8. De nasjonale reguleringsmyndighetene skal senest to måneder etter utløpet av fristen nevnt i nr. 6 treffe endelig beslutning vedrørende sertifisering. Når den nasjonale reguleringsmyndigheten treffer endelig beslutning, skal den ta størst mulig hensyn til Kommisjonens uttalelse. Medlemsstatene skal under enhver omstendighet ha rett til å nekte sertifisering dersom sertifisering vil innebære risiko for medlemsstatens

eller en annen medlemsstats forsyningssikkerhet for energi. Når medlemsstaten har utpekt en annen vedkommende myndighet til å vurdere nr. 3 bokstav b), kan den kreve at den nasjonale reguleringsmyndigheten treffer sin endelige beslutning i samsvar med vurderingen fra nevnte vedkommende myndighet. Den nasjonale reguleringsmyndighetens endelige beslutning skal offentliggjøres sammen med Kommisjonens uttalelse. Dersom den endelige beslutningen avviker fra Kommisjonens uttalelse, skal den berørte medlemsstaten sammen med beslutningen framlegge og offentliggjøre begrunnelsen for beslutningen.

9. Ingenting i denne artikkel skal berøre medlemsstatenes rett til å utøve nasjonal rettslig kontroll, i samsvar med fellesskapsretten, for å beskytte rettmessige sikkerhetsinteresser.

10. Kommisjonen kan vedta retningslinjer med nærmere opplysninger om framgangsmåten som skal følges ved anvendelse av denne artikkel. Disse tiltakene, som har som formål å endre ikke-grunnleggende bestemmelser i dette direktiv ved å utfylle det, skal vedtas etter framgangsmåten med forskriftskomiteé med kontroll nevnt i artikkel 46 nr. 2.

11. Denne artikkel, med unntak av nr. 3 bokstav a), får også anvendelse på medlemsstater som omfattes av et unntak i henhold til artikkel 44.

Artikkel 12

Oppgaver for operatører av transmisjonsnett

Hver operatør av overføringsnett skal ha ansvar for å

a) sikre nettets evne på lang sikt til å dekke en rimelig etterspørsel etter transmisjon av elektrisk kraft, og for å drive, vedlikeholde og på økonomisk akseptable vilkår utvikle sikre, pålitelige og effektive transmisjonsnett under behørig hensyn til miljøet,

b) sikre tilstrekkelige midler til å oppfylle forpliktelsene til å yte tjenester,

c) bidra til forsyningssikkerhet gjennom tilstrekkelig transmisjonskapasitet og pålitelighet i nettet,

d) styre elektrisitetsstrømmene i nettet, idet det tas hensyn til utveksling med andre samkjøringsnett; for dette formål har operatøren av transmisjonsnett ansvar for å sikre at elektrisitetsnettet er sikkert, pålitelig og effektivt, og i den forbindelse for å sikre at alle nødvendige tilleggstenester er tilgjengelige, herunder de som styres av etterspørselen, i den grad denne tilgjengeligheten er uavhengig av andre transmisjonsnett som operatørens nett er sammenkopledd med,

e) gi operatører av eventuelle andre nett som operatørens nett er sammenkopledd med, tilstrekkelige opplysninger til å sikre sikker og effektiv drift, samordnet utbygging og samvirkningsevne,

- f) unngå forskjellsbehandling av nettbrukere eller grupper av nettbrukere, særlig til fordel for tilknyttede foretak,
- g) gi nettbrukerne de opplysningene de trenger for å få effektiv tilgang til nettet, og
- h) innkreve flaskehalsavgifter og betalinger innenfor rammen av oppgjørsordningen mellom operatører av transmisjonsnett i samsvar med artikkel 13 i forordning (EF) nr. 714/2009, tildele og administrere tilgang for tredjemann og gi begrunnede forklaringer i tilfeller der slik tilgang nektes, som skal overvåkes av nasjonale reguleringsmyndigheter; operatørene av transmisjonsnett skal i utførelsen av sine oppgaver i henhold til denne artikkel først og fremst lette markedsintegrasjonen.

Artikkel 13

Uavhengig nettoperatør

1. Dersom transmisjonsnettet per 3. september 2009 tilhører et vertikalt integrert foretak, kan medlemsstatene beslutte ikke å anvende artikkel 9 nr. 1 og utpeke en uavhengig nettoperatør etter forslag fra eieren av transmisjonsnettet. En slik utpeking skal godkjennes av Kommissjonen.
2. Medlemsstaten kan godkjenne og utpeke en uavhengig nettoperatør bare dersom
 - a) søkeren har vist at den oppfyller kravene i artikkel 9 nr. 1 bokstav b), c) og d),
 - b) søkeren har vist at den råder over de nødvendige finansielle, tekniske, fysiske og menneskelige ressurser til å utføre oppgavene i henhold til artikkel 12,
 - c) søkeren har forpliktet seg til å overholde en tiårig nettutviklingsplan som overvåkes av reguleringsmyndigheten,
 - d) eieren av transmisjonsnettet har vist at den kan oppfylle sine forpliktelser i henhold til nr. 5; for dette formål skal den legge fram alle utkast til avtaler med foretaket som søker, og eventuelle andre relevante enheter, og
 - e) søkeren har vist at den kan oppfylle sine forpliktelser i henhold til forordning (EF) nr. 714/2009, herunder samarbeid mellom operatører av transmisjonsnett på europeisk og nasjonalt plan.
3. Foretak som reguleringsmyndighetene har sertifisert fordi de overholder kravene i artikkel 11 og nr. 2 i denne artikkel, skal godkjennes og utpekes av medlemsstatene som uavhengige nettoperatører. Framgangsmåten for sertifisering i enten artikkel 10 i dette direktiv og artikkel 3 i forordning (EF) nr. 714/2009 eller i artikkel 11 i dette direktiv skal anvendes.

4. Hver uavhengig nettoperatør skal være ansvarlig for tildeling og administrasjon av tilgang for tredjemann, herunder innkreving av tilgangsavgifter, flaskehalsavgifter og betalinger innenfor rammen av oppgjørsordningen mellom operatører av transmisjonsnett i henhold til artikkel 13 i forordning (EF) nr. 714/2009, og for drift, vedlikehold og utvikling av transmisjonsnettet samt for å sikre nettets evne på lang sikt til å dekke en rimelig etterspørsel, gjennom investeringsplanlegging. Ved utvikling av transmisjonsnettet skal den uavhengige nettoperatøren være ansvarlig for planlegging (herunder framgangsmåten for tildeling av tillatelse), bygging og ferdigstillelse av den nye infrastrukturen. For dette formål skal den uavhengige nettoperatøren fungere som operatør av transmisjonsnettet i samsvar med dette kapittel. Eieren av transmisjonsnettet skal ikke være ansvarlig for tildeling og administrasjon av tilgang for tredjemann eller for investeringsplanlegging.

5. Når en uavhengig nettoperatør er utpekt, skal eieren av transmisjonsnettet

- a) tilby den uavhengige nettoperatøren det samarbeidet og den støtten som er nødvendig for at denne kan utføre sine oppgaver, herunder alle relevante opplysninger,
- b) finansiere de investeringer som den uavhengige nettoperatøren har vedtatt, og som er godkjent av reguleringsmyndigheten, eller gi sitt samtykke til at investeringene finansieres av enhver berørt part, herunder den uavhengige nettoperatøren; de aktuelle finansieringsordningene skal godkjennes av reguleringsmyndigheten; før slik godkjenning gis, skal reguleringsmyndigheten rådføre seg med eieren av transmisjonsnettet sammen med de andre berørte partene,
- c) sikre dekning av erstatningsansvaret i tilknytning til netteiendelene, unntatt erstatningsansvaret i tilknytning til den uavhengige nettoperatørens oppgaver, og
- d) gi garantier for å lette finansiering av eventuell utbygging av nettet, unntatt investeringer som eieren i samsvar med bokstav b) har gitt sitt samtykke til at kan finansieres av enhver berørt part, herunder den uavhengige nettoperatøren.

6. Vedkommende nasjonale konkurransemyndighet skal gis alle nødvendige fullmakter for i nært samarbeid med reguleringsmyndigheten å kunne kontrollere at eieren av transmisjonsnettet oppfyller sine forpliktelser i henhold til nr. 5.

Artikkel 14

Rettslig atskillelse av eiere av transmisjonsnett

1. Dersom en uavhengig nettoperatør er utpekt, skal en eier av transmisjonsnett som er del av et vertikalt integrert foretak, være uavhengig, i det minste med hensyn til juridisk form, organisering og beslutningstaking, av annen virksomhet som ikke gjelder transmisjon.

2. For å sikre uavhengigheten til eieren av transmisjonsnett nevnt i nr. 1 gjelder følgende minstekriterier:

- a) Personer som har ledelsesansvar for eieren av transmisjonsnett, kan ikke inngå i foretaksstrukturer i det integrerte elektrisitetsforetaket som har direkte eller indirekte ansvar for den daglige driften av produksjon, distribusjon og forsyning av elektrisk kraft.
- b) Det skal treffes egnede tiltak for å sikre at de yrkesmessige interessene til personer som har ledelsesansvar for eieren av transmisjonsnett, tas hensyn til på en måte som sikrer at de er i stand til å opptre uavhengig.
- c) Eieren av transmisjonsnett skal utarbeide et samsvarsprogram som beskriver de tiltak som er truffet for å sikre at diskriminerende atferd er utelukket, og sikre kontroll av at programmet følges. Samsvarsprogrammet skal fastsette hvilke spesifikke forpliktelser de ansatte er pålagt med henblikk på å nå disse målene. En årsrapport med en beskrivelse av de tiltak som er truffet, skal legges fram for reguleringsmyndigheten av den personen eller det organet som har ansvar for overvåking av samsvarsprogrammet, og skal offentliggjøres.

3. Kommisjonen kan vedta retningslinjer for å sikre at eieren av transmisjonsnett helt og fullt etterlever nr. 2 i denne artikkel. Disse tiltakene, som har som formål å endre ikke-grunnleggende bestemmelser i dette direktiv ved å utfylle det, skal vedtas etter framgangsmåten med forskriftskomiteé med kontroll nevnt i artikkel 46 nr. 2.

Artikkel 15

Lastfordeling og balansering

1. Med forbehold for forsyning av elektrisk kraft i henhold til kontraktsfestede forpliktelser, herunder dem som følger av anbudsgrunnlaget, skal operatøren av transmisjonsnett, når vedkommende har en slik funksjon, ha ansvar for lastfordelingen mellom produksjonsanleggene i sitt område og for å bestemme bruken av overføringsforbindelser til andre nett.

2. Lastfordelingen mellom produksjonsanlegg og bruken av overføringsforbindelser skal avgjøres på grunnlag av kriterier som skal godkjennes av nasjonale reguleringsmyndigheter, dersom de er kompetente, og som må være objektive og skal offentliggjøres og anvendes på en ikke-diskriminerende måte som sikrer et velfungerende marked for elektrisk kraft. Kriteriene skal ta hensyn til den økonomiske rangeringen av elektrisk kraft fra tilgjengelige produksjonsanlegg eller fra overføring gjennom forbindelsesledninger, samt nettets tekniske begrensninger.

3. En medlemsstat skal kreve at nettoperatorene ved lastfordeling mellom produksjonsanlegg som bruker fornybare energikilder, handler i samsvar med artikkel 16 i direktiv 2009/28/EF. De kan også kreve at nettoperatoren ved lastfordelingen mellom produksjonsanlegg gir forrang til produksjonsanlegg som produserer kraftvarme.

4. En medlemsstat kan av hensyn til forsyningssikkerheten bestemme at produksjonsanlegg der det anvendes innenlandske primære energikilder som brensel, gis forrang i et omfang som i løpet av et kalenderår høyst omfatter 15 % av det samlede forbruket av primærenergi som er nødvendig for å produsere den elektriske kraften som forbrukes i den berørte medlemsstaten.

5. Reguleringsmyndighetene, dersom medlemsstatene har fastsatt dette, eller medlemsstatene skal kreve at operatører av transmisjonsnett oppfyller minstekrav til vedlikehold og utvikling av transmisjonsnett, herunder overføringskapasitet.

6. Operatører av transmisjonsnett skal, når de har en slik funksjon, anskaffe den energien de bruker for å dekke energitap og reservekapasitet i sine nett, i henhold til oversiktlig, ikke-diskriminerende og markedsbaserte framgangsmåter.

7. De regler for balansering av elektrisitetsnett som vedtas av operatører av transmisjonsnett, skal være objektive, oversiktlige og ikke-diskriminerende, noe som også gjelder reglene for nettbrukernes betaling for bruk av deres nett i forbindelse med ubalanse i energiforsyningen. Villkårene, herunder regler og tariffer, for slike tjenester som ytes av operatører av transmisjonsnett, skal fastsettes i henhold til en metode som er forenlig med artikkel 37 nr. 6, på en ikke-diskriminerende måte som gjenspeiler kostnadene, og de skal offentliggjøres.

Artikkel 16

Krav om fortrolighet for operatører og eiere av transmisjonsnett

1. Hver operatør av transmisjonsnett og hver eier av transmisjonsnett skal, med forbehold for artikkel 30 eller enhver annen lovbestemt opplysningsplikt, sørge for fortrolig behandling av forretningsmessig følsomme opplysninger som den mottar i forbindelse med utøvelsen av sin virksomhet, og skal hindre at opplysninger om egen virksomhet som kan gi forretningsmessige fordeler, blir gitt videre på en diskriminerende måte. Særlig skal forretningsmessig følsomme opplysninger ikke gis videre til de andre delene av foretaket, med mindre det er nødvendig for å gjennomføre en forretningstransaksjon. For å sikre full overholdelse av reglene om atskillelse av informasjon skal medlemsstatene sikre at eieren av transmisjonsnett og de andre delene av foretaket ikke bruker felles tjenester, for eksempel felles juridiske tjenester, unntatt rent administrative funksjoner eller IT-funksjoner.

2. Operatører av transmisjonsnett skal ikke, i forbindelse med tilknyttede foretaks salg eller kjøp av elektrisk kraft, misbruke forretningsmessig følsomme opplysninger som de har fått fra tredjemann i forbindelse med tildeling av eller forhandling om tilgang til nettet.

3. Opplysninger som er nødvendige for en effektiv konkurranse og et velfungerende marked, skal offentliggjøres. Denne forpliktelsen berører ikke kravet om fortrolig behandling av forretningsmessig følsomme opplysninger.

KAPITTEL V

UAVHENGIG TRANSMISJONSOPERATØR

Artikkel 17

Eiendeler, utstyr, personale og identitet

1. Operatører av transmisjonsnett skal ha alle nødvendige menneskelige, tekniske, fysiske og finansielle ressurser til å oppfylle sine forpliktelser i henhold til dette direktiv og til å utøve elektrisitetstransmisjonsvirksomhet, og særlig skal

a) eiendeler som er nødvendige for elektrisitetstransmisjonsvirksomheten, herunder transmisjonsnettet, eies av operatøren av transmisjonsnettet,

b) personell som er nødvendig for elektrisitetstransmisjonsvirksomheten, herunder for å utføre alle foretakets oppgaver, være ansatt av operatøren av transmisjonsnettet,

c) innleie av personell og yting av tjenester til og fra andre deler av det vertikalt integrerte foretaket, være forbudt; en operatør av transmisjonsnett kan imidlertid yte tjenester til det vertikalt integrerte foretaket så lenge

i) ytingen av disse tjenestene ikke forskjellsbehandler nettbrukerne, er tilgjengelig for alle nettbrukere på samme vilkår og ikke begrenser, vrir eller hindrer konkurransen innen produksjon eller forsyning, og

ii) vilkårene for yting av disse tjenestene er godkjent av reguleringsmyndigheten,

d) med forbehold for kontrollorganets beslutninger i henhold til artikkel 20, tilstrekkelige finansielle midler til framtidige investeringsprosjekter og/eller til utskifting av eksisterende eiendeler stilles til rådighet for operatøren av transmisjonsnettet i god tid av det vertikalt integrerte foretaket etter en hensiktsmessig anmodning fra operatøren av transmisjonsnettet.

2. Elektrisitetstransmisjonsvirksomheten skal omfatte minst følgende oppgaver i tillegg til de som er angitt i artikkel 12:

a) Representasjon av nettoperatøren og kontakt med tredjemenn og reguleringsmyndigheter.

b) Representasjon av operatøren av transmisjonsnettet i det europeiske nettverket av operatører av transmisjonsnett for elektrisk kraft (ENTSO for elektrisk kraft).

c) Tildeling og administrasjon av tilgang for tredjemann uten forskjellsbehandling av nettbrukere eller kategorier av nettbrukere.

d) Innkreving av alle avgifter i tilknytning til transmisjonsnettet, herunder tilgangsavgifter, balanseringsavgifter for tilleggstjenester, for eksempel kjøp av tjenester (balanseringskostnader, kompensasjon for energitap).

e) Drift, vedlikehold og utvikling av et sikkert, effektivt og økonomisk transmisjonsnett.

f) Planlegging av investeringer som sikrer nettets evne på lang sikt til å dekke en rimelig etterspørsel, og som gir forsyningsikkerhet.

g) Opprettelse av hensiktsmessige fellesforetak, herunder med en eller flere operatører av transmisjonsnett, kraftbørser og andre relevante aktører med sikte på å nå målet om å videreutvikle regionale markeder eller fremme liberaliseringsprosessen.

h) Alle foretakstjenester, herunder juridiske tjenester, regnskaps- og IT-tjenester.

3. Operatører av transmisjonsnett skal være organisert i en juridisk form som nevnt i artikkel 1 i rådsdirektiv 68/151/EØF⁽¹⁾.

4. Operatøren av transmisjonsnettet skal ikke i sin foretaksprofil, kommunikasjon, merkevarestrategi eller lokaler skape usikkerhet med hensyn til den separate identiteten av det vertikalt integrerte foretaket eller noen del av dette.

5. Operatøren av transmisjonsnettet skal ikke dele IT-systemer eller -utstyr, fysiske lokaler eller tilgangskontrollsystemer med noen del av det vertikalt integrerte foretaket eller bruke samme rådgivere eller eksterne leverandører for IT-systemer eller -utstyr eller tilgangskontrollsystemer.

6. Regnskapet til operatører av transmisjonsnett skal revideres av en annen revisor enn den som reviderer det vertikalt integrerte foretaket eller noen del av dette.

⁽¹⁾ Første rådsdirektiv 68/151/EØF av 9. mars 1968 om samordning av de garantier som kreves i medlemsstatene av selskaper som definert i traktatens artikkel 58 annet ledd for å verne selskapsdeltakeres og tredjemanns interesser, med det formål å gjøre garantiene likeverdige (EFT L 65 av 14.3.1968, s. 8).

*Artikkel 18***Uavhengighet for operatøren av transmisjonsnett**

1. Med forbehold for kontrollorganets beslutninger i henhold til artikkel 20 skal operatøren av transmisjonsnett ha

- a) reell rett til å treffe beslutninger uavhengig av det vertikalt integrerte foretaket om eiendeler som er nødvendige for å drive, vedlikeholde eller utvikle transmisjonsnett, og
- b) fullmakt til å reise kapital på kapitalmarkedet, særlig ved lån og kapitalforhøyelse.

2. Operatøren av transmisjonsnett skal til enhver tid opptre på en slik måte at det sikres at den har de nødvendige ressurser til å utøve transmisjonsvirksomheten på en korrekt og effektiv måte og til å utvikle og opprettholde et effektivt, sikkert og lønnsomt transmisjonsnett.

3. Datterselskaper av det vertikalt integrerte foretaket som utøver produksjons- eller forsyningsvirksomhet, skal ikke ha noen direkte eller indirekte eierinteresser i operatøren av transmisjonsnett. Operatøren av transmisjonsnett skal verken ha noen direkte eller indirekte eierinteresser i noe datterselskap av det vertikalt integrerte foretaket som utøver produksjons- eller forsyningsvirksomhet, eller motta utbytte eller andre finansielle ytelser fra et slikt datterselskap.

4. Den overordnede ledelsesstrukturen og vedtektene til operatøren av transmisjonsnett skal sikre operatøren av transmisjonsnett reell uavhengighet i samsvar med dette kapittel. Det vertikalt integrerte foretaket skal ikke direkte eller indirekte bestemme den konkurransemessige atferden til operatøren av transmisjonsnett når det gjelder dens daglige aktiviteter og forvaltning av nettet eller virksomhet som er nødvendig for å utarbeide den tiårige nettutviklingsplanen i henhold til artikkel 22.

5. I utførelsen av oppgavene i henhold til artikkel 12 og artikkel 17 nr. 2 i dette direktiv og i samsvar med artikkel 14, 15 og 16 i forordning (EF) nr. 714/2009 skal operatører av transmisjonsnett ikke forskjellsbehandle ulike personer eller enheter og skal ikke begrense, vri eller hindre konkurranse innen produksjon eller forsyning.

6. Eventuelle kommersielle og finansielle forbindelser mellom det vertikalt integrerte foretaket og operatøren av transmisjonsnett, herunder lån fra operatøren av transmisjonsnett til det vertikalt integrerte foretaket, skal være i samsvar med markedsvilkårene. Operatøren av transmisjonsnett skal føre detaljerte fortegnelser over slike kommersielle og finansielle forbindelser og skal på anmodning gjøre dem tilgjengelige for reguleringsmyndigheten.

7. Operatøren av transmisjonsnett skal legge fram alle kommersielle og finansielle avtaler med det vertikalt integrerte foretaket for reguleringsmyndigheten for godkjenning.

8. Operatøren av transmisjonsnett skal underrette reguleringsmyndigheten om de finansielle ressursene nevnt i artikkel 17 nr. 1 bokstav d) som er tilgjengelige for framtidige investeringsprosjekter og/eller for utskifting av eksisterende eiendeler.

9. Det vertikalt integrerte foretaket skal avstå fra alle handlinger som vil være til ulempe for eller hindre operatøren av transmisjonsnett i å oppfylle sine forpliktelser i henhold til dette kapittel, og skal ikke kreve at operatøren av transmisjonsnett må be om tillatelse fra det vertikalt integrerte foretaket for å oppfylle disse forpliktelsene.

10. Et foretak som reguleringsmyndigheten har sertifisert fordi det oppfyller kravene i dette kapittel, skal godkjennes og utpekes som operatør av transmisjonsnett av den berørte medlemsstaten. Framgangsmåten for sertifisering i enten artikkel 10 i dette direktiv og artikkel 3 i forordning (EF) nr. 714/2009 eller i artikkel 11 i dette direktiv skal anvendes.

*Artikkel 19***Uavhengighet for personalet og ledelsen hos operatøren av transmisjonsnett**

1. Beslutninger om utnevning, fornying av utnevning, arbeidsvilkår, herunder lønn, og fornyelse og opphør av tjenesten for personer som har ledelsesansvar for operatøren av transmisjonsnett og/eller er medlemmer av dennes administrative organer, skal treffes av kontrollorganet for operatøren av transmisjonsnett, som utpekes i samsvar med artikkel 20.

2. Vilkårene for tjenesten til personer som innstilles av kontrollorganet med sikte på utnevning eller fornyet utnevning som personer med ledelsesansvar for operatøren av transmisjonsnett og/eller som medlemmer av dennes administrative organer, herunder varighet og opphør av tjenesten, identiteten av disse personene og begrunnelsen for enhver foreslått beslutning om å bringe tjenesten til opphør, skal meddeles reguleringsmyndigheten. Disse vilkårene samt beslutningene nevnt i nr. 1 blir bindende bare dersom reguleringsmyndigheten ikke har gjort innsigelse innen tre uker etter underretningen.

Reguleringsmyndigheten kan gjøre innsigelse mot beslutningene nevnt i nr. 1 dersom

- a) det oppstår tvil om den faglige uavhengigheten til en person som er innstilt til å ha ledelsesansvar og/eller til å være medlem av de administrative organene, eller
- b) når det gjelder førtidig opphør av tjeneste, det er tvil om berettigelsen av slikt førtidig opphør.

3. Personer som har ledelsesansvar for operatøren av transmisjonsnett og/eller er medlemmer av dennes administrative organer, og som omfattes av dette nummer, kan ikke direkte eller indirekte ha hatt noen stilling i eller noe ansvar for, noen interesse i eller noe forretningsforhold til det vertikalt integrerte foretaket eller noen del av dette eller dets kontrollerende aksjonærer utover operatøren av transmisjonsnett, i en periode på tre år før de utnevnes.

4. Personer som har ledelsesansvar for operatøren av transmisjonsnett og/eller er medlemmer av dennes administrative organer, og ansatte hos operatøren av transmisjonsnett skal ikke direkte eller indirekte ha noen annen stilling i eller noe annet ansvar for, noen interesse i eller noe forretningsforhold til noen del av det vertikalt integrerte foretaket eller dets kontrollerende aksjonærer.

5. Personer som har ledelsesansvar for operatøren av transmisjonsnett og/eller er medlemmer av dennes administrative organer, og ansatte hos operatøren av transmisjonsnett skal ikke direkte eller indirekte ha noen interesse i eller motta noen økonomisk fordel fra noen del av det vertikalt integrerte foretaket utover operatøren av transmisjonsnett.

Deres lønn skal ikke avhenge av det vertikalt integrerte foretakets virksomhet eller resultater utover det som operatøren av transmisjonsnett står for.

6. Personer som har ledelsesansvar for operatøren av transmisjonsnett og/eller er medlemmer av dennes administrative organer, skal garanteres en reell adgang til å klage en beslutning om førtidig opphør av tjenesten inn for reguleringsmyndigheten.

7. Etter at deres tjeneste er avsluttet, skal personer som har hatt ledelsesansvar for operatøren av transmisjonsnett og/eller har vært medlemmer av dennes administrative organer, i en periode på minst fire år ikke ha noen stilling i eller noe ansvar for, noen interesse i eller noe forretningsforhold til noen del av det vertikalt integrerte foretaket eller dets kontrollerende aksjonærer utover operatøren av transmisjonsnett.

8. Nr. 3 gjelder for flertallet av personene som har ledelsesansvar for operatøren av transmisjonsnett og/eller er medlemmer av dennes administrative organer.

Personer som har ledelsesansvar for operatøren av transmisjonsnett og/eller er medlemmer av dennes administrative organer, og som ikke omfattes av nr. 3, skal ikke ha utøvd noen ledelsesfunksjon eller annen relevant virksomhet i det vertikalt integrerte foretaket i en periode på minst seks måneder før de ble utnevnt.

Første ledd i dette nummer og nr. 4–7 gjelder for samtlige personer som tilhører ledelsen, og personer som rapporterer direkte til dem i spørsmål som gjelder drift, vedlikehold eller utbygging av nettet.

Artikkel 20

Kontrollorganet

1. Operatøren av transmisjonsnett skal ha et kontrollorgan som skal ha ansvar for å treffe beslutninger som kan få vesentlig innvirkning på verdien av aksjonærenes eierinteresser i operatøren av transmisjonsnett, særlig beslutninger som gjelder godkjenning av årlige og mer langsiktige finansieringsplaner, gjeldsnivået hos operatøren av transmisjonsnett og størrelsen på utbyttet som deles ut til aksjonærene. De beslutninger som hører inn under kontrollorganets mandat, skal ikke omfatte beslutninger som gjelder den daglige

virksomheten til operatøren av transmisjonsnett og styringen av nettet, eller virksomhet som er nødvendig for utarbeidingen av den tiårige nettutviklingsplanen i henhold til artikkel 22.

2. Kontrollorganet skal bestå av medlemmer som representerer det vertikalt integrerte foretaket, medlemmer som representerer tredjemannsaksonærer, og, dersom det er fastsatt i en medlemsstats relevante lovgivning, medlemmer som representerer andre berørte parter, for eksempel ansatte hos operatøren av transmisjonsnett.

3. Artikkel 19 nr. 2 første ledd og artikkel 19 nr. 3–7 gjelder for minst halvparten av medlemmene av kontrollorganet minus én.

Bokstav b) i artikkel 19 nr. 2 annet ledd gjelder for alle medlemmene av kontrollorganet.

Artikkel 21

Samsvarsprogram og samsvarsansvarlig

1. Medlemsstatene skal sikre at operatørene av transmisjonsnett utarbeider og gjennomfører et samsvarprogram som beskriver de tiltak som er truffet for å sikre at diskriminerende atferd er utelukket, og sikre kontroll av at programmet følges. Samsvarsprogrammet skal fastsette hvilke spesifikke forpliktelser de ansatte er pålagt med henblikk på å nå disse målene. Det skal godkjennes av reguleringsmyndigheten. Uten at det berører den nasjonale reguleringsmyndighetens myndighet, skal samsvar med programmet kontrolleres på uavhengig grunnlag av en samsvarsansvarlig.

2. Den samsvarsansvarlige skal utpekes av kontrollorganet og godkjennes av reguleringsmyndigheten. Reguleringsmyndigheten kan bare nekte å godkjenne en samsvarsansvarlig med henvisning til manglende uavhengighet eller manglende faglig kompetanse. Den samsvarsansvarlige kan være en fysisk eller juridisk person. Artikkel 19 nr. 2–8 gjelder for den samsvarsansvarlige.

3. Den samsvarsansvarlige skal ha ansvar for å

- a) kontrollere gjennomføringen av samsvarsprogrammet,
- b) utarbeide en årsrapport som angir de tiltak som er truffet for å gjennomføre samsvarsprogrammet, og legge det fram for reguleringsmyndigheten,
- c) rapportere til kontrollorganet og utstede anbefalinger med hensyn til samsvarsprogrammet og gjennomføringen av det,
- d) underrette reguleringsmyndigheten om eventuelle vesentlige overtredelser med hensyn til gjennomføringen av samsvarsprogrammet, og
- e) rapportere til reguleringsmyndigheten om eventuelle kommersielle og finansielle forbindelser mellom det vertikalt integrerte foretaket og operatøren av transmisjonsnett.

4. Den samsvarsansvarlige skal legge fram for reguleringsmyndigheten de foreslåtte beslutningene vedrørende investeringsplanen eller individuelle investeringer i nettet. Dette skal skje senest når ledelsen og/eller vedkommende administrative organ for operatøren av transmisjonsnettet legger dem fram for kontrollorganet.

5. Dersom det vertikalt integrerte foretaket på generalforsamlingen eller ved avstemning i kontrollorganet det har utpekt, har forhindret vedtakelse av en beslutning og derved forhindret eller forsinket investeringer som i henhold til den tiårige nettutviklingsplanen skulle ha vært foretatt i løpet av de kommende tre år, skal den samsvarsansvarlige rapportere dette til reguleringsmyndigheten, som deretter skal handle i samsvar med artikkel 22.

6. Vilkårene for den samsvarsansvarliges mandat eller ansettelse, herunder mandatperiodens varighet, skal godkjennes av reguleringsmyndigheten. Disse vilkårene skal sikre den samsvarsansvarliges uavhengighet, herunder ved å gi vedkommende alle ressurser som er nødvendige for å utføre oppgaven. I løpet av sin mandatperiode skal den samsvarsansvarlige ikke direkte eller indirekte ha noen annen stilling i, noe annet ansvar for eller noen annen interesse i noen del av det vertikalt integrerte foretaket eller dets kontrollerende aksjeeiere.

7. Den samsvarsansvarlige skal regelmessig rapportere enten muntlig eller skriftlig til reguleringsmyndigheten eller ha rett til regelmessig å rapportere enten muntlig eller skriftlig til kontrollorganet for operatøren av transmisjonsnettet.

8. Den samsvarsansvarlige kan delta på alle møter i ledelsen for operatøren av transmisjonsnettet eller dennes administrative organer og på kontrollorganets møter samt generalforsamlingen. Den samsvarsansvarlige skal delta på alle møter som tar opp følgende saker:

- a) Vilkårene for tilgang til nettet som angitt i forordning (EF) nr. 714/2009, særlig med hensyn til tariff, tilgangstjenester for tredjemann, kapasitetstildeling og flaskehals-håndtering, innsyn, balansering og sekundærmarkeder.
- b) Prosjekter som gjennomføres for å drive, vedlikeholde og utvikle transmisjonsnettet, herunder investeringer i overføringsforbindelser og tilkoplinger.
- c) Energikjøp eller -salg som er nødvendige for driften av transmisjonsnettet.

9. Den samsvarsansvarlige skal kontrollere at operatøren av transmisjonsnettet overholder artikkel 16.

10. Den samsvarsansvarlige skal ha tilgang til alle relevante data, til kontorene til operatøren av transmisjonsnettet og til alle nødvendige opplysninger for å utføre sin oppgave.

11. Etter forhåndssamtykke fra reguleringsmyndigheten kan kontrollorganet avskjedige den samsvarsansvarlige. Kontrollorganet skal etter anmodning fra reguleringsmyndigheten avskjedige den samsvarsansvarlige med henvisning til manglende uavhengighet eller manglende faglig kompetanse.

12. Den samsvarsansvarlige skal uanmeldt gis adgang til kontorene til operatøren av transmisjonsnettet.

Artikkel 22

Nettutvikling og myndighet til å treffe investeringsbeslutninger

1. Hvert år skal operatørene av transmisjonsnett legge fram for reguleringsmyndigheten en tiårig nettutviklingsplan basert på eksisterende og forventet tilbud og etterspørsel, etter samråd med alle berørte parter. Nettutviklingsplanen skal inneholde effektive tiltak for å garantere nettets tilstrekkelighet og forsyningssikkerheten.

2. Den tiårige nettutviklingsplanen skal særlig

- a) opplyse markedsdeltakerne om den viktigste transmisjonsinfrastrukturen som må bygges ut eller oppgraderes i løpet av de neste ti årene,
- b) inneholde alle investeringer det allerede er truffet beslutning om, og identifisere nye investeringer som må gjøres i løpet av de kommende tre årene, og
- c) angi en tidsramme for alle investeringsprosjektene.

3. Når den tiårige nettutviklingsplanen skal utarbeides, skal operatøren av transmisjonsnettet gjøre rimelige antakelser om utviklingen av produksjon, forsyning, forbruk og utvekslinger med andre land, idet det tas hensyn til investeringsplaner for regionale nett og nett på fellesskapsplan.

4. Reguleringsmyndigheten skal rådføre seg med alle faktiske og potensielle nettbrukere om den tiårige nettutviklingsplanen på en åpen og oversiktlig måte. Personer eller foretak som hevder at de er potensielle nettbrukere, kan avkreves dokumentasjon på dette. Reguleringsmyndigheten skal offentliggjøre resultatene av samrådsprosessen, særlig eventuelle investeringsbehov.

5. Reguleringsmyndigheten skal undersøke om den tiårige nettutviklingsplanen dekker alle investeringsbehov som er identifisert i samrådsprosessen, og om den er i samsvar med den ikke-bindende tiårige nettutviklingsplanen for hele Fellesskapet (nettutviklingsplan for Fellesskapet) nevnt i artikkel 8 nr. 3 bokstav b) i forordning (EF) nr. 714/2009. Dersom det oppstår tvil om samsvaret med nettutviklingsplanen for Fellesskapet, skal reguleringsmyndigheten rådføre seg med Byrådet. Reguleringsmyndigheten kan kreve at operatøren av transmisjonsnettet endrer sin tiårige nettutviklingsplan.

6. Reguleringsmyndigheten skal overvåke og evaluere gjennomføringen av den tiårige nettutviklingsplanen.

7. I tilfeller der operatøren av transmisjonsnettet, med mindre det skjer av tvingende årsaker som ligger utenfor dennes kontroll, unnlater å foreta en investering som i henhold til den tiårige nettutviklingsplanen skulle ha vært foretatt i løpet av de tre følgende årene, skal medlemsstatene sikre at reguleringsmyndigheten er forpliktet til å treffe minst ett av følgende tiltak for å sikre at den aktuelle investeringen foretas, dersom den fortsatt er relevant på grunnlag av den seneste tiårige nettutviklingsplanen:

- a) Kreve at operatøren av transmisjonsnettet foretar de aktuelle investeringene.
- b) Organisere en anbudsprosedyre for den aktuelle investeringen som er åpen for alle investorer.
- c) Pålegge operatøren av transmisjonsnettet å godta en kapitalforhøyelse for å finansiere de nødvendige investeringene og la uavhengige investorer delta i kapitalen.

Dersom reguleringsmyndigheten har benyttet sin myndighet i henhold første ledd bokstav b), kan den pålegge operatøren av transmisjonsnettet å akseptere ett eller flere av følgende alternativer:

- a) Finansiering fra tredjemann.
- b) Bygging utført av tredjemann.
- c) Egen bygging av de aktuelle nye anleggene.
- d) Egen drift av de aktuelle nye anleggene.

Operatøren av transmisjonsnettet skal gi investorene alle opplysninger som er nødvendige for å gjennomføre investeringen, og skal kople de nye anleggene til transmisjonsnettet og generelt gjøre sitt ytterste for å lette gjennomføringen av investeringsprosjektet.

De relevante finansieringsordningene skal godkjennes av reguleringsmyndigheten.

8. Dersom reguleringsmyndigheten har benyttet sin myndighet i henhold til nr. 7 første ledd, skal den relevante tariffen dekke kostnadene ved de aktuelle investeringene.

Artikkel 23

Beslutningsmyndighet med hensyn til tilkøpling av nye kraftverk til transmisjonsnettet

1. Operatøren av transmisjonsnettet skal fastsette og offentliggjøre åpne og effektive framgangsmåter og tariffen for ikke-diskriminerende tilkøpling av nye kraftverk til transmisjonsnettet. Disse framgangsmåtene skal godkjennes av de nasjonale reguleringsmyndighetene.

2. Operatøren av transmisjonsnettet skal ikke ha rett til å nekte tilkøpling av et nytt kraftverk med henvisning til eventuelle framtidige begrensninger i tilgjengelig nettkapasitet, for eksempel flaskehals i perifere deler av transmisjonsnettet. Operatøren av transmisjonsnettet skal stille de nødvendige opplysningene til rådighet.

3. Operatøren av transmisjonsnettet skal ikke ha rett til å nekte et nytt tilkøplingspunkt med den begrunnelse at det vil føre til tilleggskostnader knyttet til nødvendig kapasitetsøkning i de delene av nettet som ligger nærmest tilkøplingspunktet.

KAPITTEL VI

DRIFT AV DISTRIBUTJONSNETT

Artikkel 24

Utpeking av operatører av distribusjonsnett

For et tidsrom som medlemsstatene skal fastsette idet de tar hensyn til effektivitet og økonomisk balanse, skal medlemsstatene utpeke eller anmode foretak som eier eller har ansvar for distribusjonsnett, om å utpeke én eller flere operatører av distribusjonsnett. Medlemsstatene skal sikre at operatører av distribusjonsnett opptrer i samsvar med artikkel 25, 26 og 27.

Artikkel 25

Oppgaver for operatører av distribusjonsnett

1. Operatøren av distribusjonsnettet skal ha ansvar for å sikre at nettet på lang sikt vil ha evne til å dekke en rimelig etterspørsel etter distribusjon av elektrisk kraft, og på økonomiske vilkår drive, vedlikeholde og utvikle et sikkert, pålitelig og effektivt distribusjonsnett for elektrisk kraft på sitt område som tar behørig hensyn til miljøet og energieffektiviteten.

2. Operatøren skal ikke under noen omstendighet forskjellsbehandle nettbrukere eller grupper av nettbrukere, særlig ikke til fordel for egne tilknyttede foretak.

3. Operatøren av distribusjonsnettet skal gi nettbrukere de opplysningene de trenger for effektiv tilgang til og bruk av nettet.

4. En medlemsstat kan kreve at operatøren av distribusjonsnettet ved lastfordelingen mellom produksjonsanlegg gir forrang til produksjonsanlegg der det anvendes fornybare energikilder eller avfall, eller der det produseres kraftvarme.

5. Hver operatør av distribusjonsnett skal, når den har en slik funksjon, anskaffe den energien den bruker for å dekke energitap og reservekapasitet i sine nett, i henhold til oversiktlig, ikke-diskriminerende og markedsbaserte framgangsmåter. Dette kravet skal ikke berøre bruk av elektrisk kraft anskaffet i henhold til kontrakter inngått før 1. januar 2002.

6. Dersom en operatør av distribusjonsnett har ansvar for balansering av distribusjonsnettet, skal reglene den vedtar for dette formål, være objektive, oversiktlige og ikke-diskriminerende, herunder reglene for nettbrukernes betaling i forbindelse med ubalanse i energiforsyningen. Vilkår, herunder regler og tariff, for slike tjenester som ytes av operatører av distribusjonsnett, skal fastsettes i samsvar med artikkel 37 nr. 6, på en ikke-diskriminerende måte som gjenspeiler kostnadene, og de skal offentliggjøres.

7. Når operatøren av distribusjonsnettet planlegger utviklingen av distribusjonsnettet, skal det tas hensyn til energi-effektivitetstiltak gjennom styring av etterspørsel eller distribuert produksjon som vil kunne erstatte behovet for å oppgradere eller erstatte elektrisitetskapasitet.

Artikkel 26

Rettslig atskillelse av operatører av distribusjonsnett

1. Dersom operatøren av distribusjonsnettet er del av et vertikalt integrert foretak, skal den være uavhengig, i det minste med hensyn til juridisk form, organisering og beslutnings-taking, av annen virksomhet som ikke er knyttet til distribusjon. Disse reglene skal ikke innebære noen forpliktelse til å skille eierskap av eiendeler i operatøren av distribusjonsnettet fra det vertikalt integrerte foretaket.

2. I tillegg til kravene i nr. 1 skal operatøren av distribusjonsnettet, når den er del av et vertikalt integrert foretak, være uavhengig med hensyn til organisering og beslutnings-taking fra annen virksomhet som ikke er knyttet til distribusjon. For å oppnå dette skal følgende minstekriterier oppfylles:

- a) Personer som har ledelsesansvar for operatøren av distribusjonsnettet, kan ikke inngå i foretaksstrukturer i det integrerte elektrisitetsforetaket som direkte eller indirekte har ansvar for den daglige driften av produksjon, transmisjon eller forsyning av elektrisk kraft.
- b) Det må treffes egnede tiltak for å sikre at de yrkesmessige interessene til personer som har ledelsesansvar for operatøren av distribusjonsnettet, tas hensyn til på en måte som sikrer at de er i stand til å opptre uavhengig.
- c) Operatøren av distribusjonsnettet må ha reell rett til å treffe beslutninger, uavhengig av det integrerte elektrisitetsforetaket, med hensyn til eiendeler som er nødvendige for å drive, vedlikeholde eller utvikle nettet. Operatøren av

distribusjonsnettet skal råde over de nødvendige ressursene til å utføre disse oppgavene, herunder menneskelige, tekniske, fysiske og finansielle ressurser. Dette bør ikke være til hinder for at det kan foretas egnet samordning som sikrer vern av morselskapets økonomiske og forvaltningsmessige overvåkingsrettigheter med hensyn til avkastningen, som er indirekte underlagt bestemmelsene i artikkel 37 nr. 6, av midler investert i et datterselskap. Dette skal særlig gjøre det mulig for morselskapet å godkjenne den årlige finansieringsplanen, eller et tilsvarende dokument, for operatøren av distribusjonsnettet og å fastsette samlede grenser for datterselskapets gjeldsnivå. Morselskapet skal ikke kunne gi instruksjoner med hensyn til den daglige driften eller enkeltbeslutninger om bygging eller oppgradering av distribusjonsledninger, så lenge disse beslutningene ikke overskrider vilkårene i den godkjente finansieringsplanen eller et tilsvarende dokument.

d) Operatøren av distribusjonsnettet skal utarbeide et samsvarsprogram som beskriver de tiltak som er truffet for å sikre at diskriminerende atferd er utelukket, og sikre kontroll av at programmet følges. Samsvarsprogrammet skal fastsette hvilke spesifikke forpliktelser de ansatte er pålagt med henblikk på nå dette målet. En årsrapport med en beskrivelse av de tiltak som er truffet, skal framlegges for reguleringsmyndigheten nevnt i artikkel 35 nr. 1 av den personen eller det organet som har ansvar for overvåking av samsvarsprogrammet, det vil si av den samsvarsansvarlige for operatøren av distribusjonsnettet, og skal offentliggjøres. Den samsvarsansvarlige for operatøren av distribusjonsnettet skal være helt uavhengig og skal ha tilgang til alle nødvendige opplysninger hos operatøren av distribusjonsnettet og ethvert tilknyttet foretak for å utføre sin oppgave.

3. Dersom operatøren av distribusjonsnettet er del av et vertikalt integrert foretak, skal medlemsstatene sikre at virksomheten til operatøren av distribusjonsnettet overvåkes av reguleringsmyndighetene eller andre vedkommende organer, slik at den ikke kan dra fordel av sin vertikale integrasjon for å vri konkurransen. Særlig skal vertikalt integrerte operatører av distribusjonsnett i sin kommunikasjon og merkevarestrategi ikke skape usikkerhet med hensyn til den separate identiteten av forsyningdelen av det vertikalt integrerte foretaket.

4. Medlemsstatene kan vedta ikke å anvende nr. 1, 2 og 3 på integrerte elektrisitetsforetak som betjener færre enn 100 000 tilknyttede kunder, eller som betjener små isolerte nett.

Artikkel 27

Taushetsplikt for operatører av distribusjonsnett

Operatøren av distribusjonsnettet skal, med forbehold for artikkel 30 eller enhver annen lovbestemt opplysningsplikt, sørge for fortrolig behandling av forretningsmessig følsomme opplysninger som den mottar i forbindelse med utøvelsen av sin virksomhet, og skal hindre at opplysninger om egen virksomhet som kan gi forretningsmessige fordeler, blir gitt videre på en diskriminerende måte.

*Artikkel 28***Lukkede distribusjonsnett**

1. Medlemsstatene kan fastsette at nasjonale reguleringsmyndigheter eller andre vedkommende myndigheter klassifiserer et nett som distribuerer elektrisk kraft innenfor et geografisk avgrenset industrielt eller kommersielt anlegg eller et anlegg med felles tjenester, og som, med forbehold for nr. 4, ikke forsyner privatkunder, som et lukket distribusjonsnett såfremt

a) driften eller produksjonsprosessen hos brukerne av nettet av særskilte tekniske eller sikkerhetsmessige årsaker er integrert, eller

b) nettet distribuerer elektrisk kraft hovedsakelig til eieren eller operatøren av nettet eller til deres tilknyttede foretak.

2. Medlemsstatene kan fastsette at nasjonale reguleringsmyndigheter skal unnta operatøren av et lukket distribusjonsnett fra

a) kravet i artikkel 25 nr. 5 om at den skal anskaffe den energien den bruker for å dekke energitap og reservekapasitet i sine nett, i henhold til oversiktlige, ikke-diskriminerende og markedsbaserte framgangsmåter,

b) kravet i artikkel 32 nr. 1 om at tariffen, eller metodene for beregning av dem, skal godkjennes før de trer i kraft i samsvar med artikkel 37.

3. Dersom det gis unntak i henhold til nr. 2, skal gjeldende tariffen, eller metodene for beregning av dem, gjennomgås og godkjennes i samsvar med artikkel 37 etter anmodning fra en bruker av det lukkede distribusjonsnettet.

4. Dersom et lite antall privatkunder som har et ansettelsesforhold eller tilsvarende tilknytning til eieren av distribusjonsnettet, og som er lokalisert innenfor det området som betjenes av et lukket distribusjonsnett, bruker nettet tilfeldig, skal dette ikke være til hinder for at det gis unntak i henhold til nr. 2.

*Artikkel 29***Kombinert operatør**

Artikkel 26 nr. 1 skal ikke hindre en operatør i å drive et kombinert transmisjonsnett og distribusjonsnett, forutsatt at nevnte operatør overholder artikkel 9 nr. 1 eller artikkel 13 og 14 eller kapittel V, eller omfattes av artikkel 44 nr. 2.

KAPITTEL VII

ATSKILTE OG OVERSIKTLIGE REGNSKAPER*Artikkel 30***Retten til tilgang til regnskaper**

1. Medlemsstatene eller enhver vedkommende myndighet som de utpeker, herunder reguleringsmyndighetene nevnt i

artikkel 35, skal ha tilgang til regnskapene til elektrisitetsforetak som fastsatt i artikkel 31 når dette er nødvendig for at de skal kunne utføre sine oppgaver.

2. Medlemsstatene og enhver utpekt vedkommende myndighet, herunder reguleringsmyndighetene, skal sørge for at forretningsmessig følsomme opplysninger behandles fortrolig. Medlemsstatene kan fastsette at slike opplysninger skal offentliggjøres dersom det er nødvendig for at vedkommende myndigheter skal kunne utføre sine oppgaver.

*Artikkel 31***Atskilte regnskaper**

1. Medlemsstatene skal treffe de nødvendige tiltak for å sikre at elektrisitetsforetakenes regnskaper føres i samsvar med bestemmelsene i nr. 2 og 3.

2. Uansett eierstruktur og rettslig form skal elektrisitetsforetakene utarbeide, få revidert og offentliggjøre sine årsregnskaper i samsvar med de bestemmelsene i nasjonal lovgivning om aksjeselskapers årsregnskaper som er vedtatt i samsvar med fjerde rådsdirektiv 78/660/EØF av 25. juli 1978 med hjemmel i traktatens artikkel 44 nr. 2 bokstav g^(*) om årsregnskapene for visse selskapsformer⁽¹⁾.

Foretak som ikke er rettslig forpliktet til å offentliggjøre sine årsregnskaper, skal oppbevare en kopi av disse tilgjengelig for allmennheten ved sitt hovedkontor.

3. For å unngå forskjellsbehandling, krysssubsidiering og konkurransevidning skal elektrisitetsforetak i sine internregnskaper føre atskilte regnskaper for sin virksomhet i forbindelse med transmisjon og distribusjon, på samme måte som de måtte ha gjort dersom den aktuelle virksomheten hadde blitt utøvd av atskilte foretak. De skal også føre regnskaper, eventuelt konsoliderte, for annen virksomhet som er knyttet til elektrisk kraft, men ikke til transmisjon eller distribusjon. Inntil 1. juli 2007 skal de føre atskilte regnskaper for forsyningsvirksomhet for berettigede kunder og forsyningsvirksomhet for ikke-berettigede kunder. Inntekter fra eierskap av transmisjons- eller distribusjonsnett skal angis i regnskapene. De skal ved behov føre konsoliderte regnskaper for annen virksomhet som ikke er knyttet til elektrisk kraft. Internregnskapene skal inneholde en balanse og et resultatregnskap for hver virksomhet.

4. I revisjonen nevnt i nr. 2 skal det særlig kontrolleres at forpliktelsen til å unngå forskjellsbehandling og krysssubsidiering nevnt i nr. 3 overholdes.

(*) Tittelen på direktiv 78/660/EF er endret for å ta hensyn til omnummereringen av artiklene i traktaten om opprettelse av Det europeiske fellesskap i samsvar med artikkel 12 i Amsterdamtraktaten; den opprinnelige henvisningen var til artikkel 54 nr. 3 bokstav g).

(1) EFT L 222 av 14.8.1978, s. 11.

KAPITTEL VIII

ORGANISERING AV TILGANG TIL NETTET

Artikkel 32

Tilgang for tredjemann

1. Medlemsstatene skal sikre at det innføres et system for tredjemanns tilgang til transmisjons- og distribusjonsnett basert på offentliggjorte tariffer som gjelder for alle berettigede kunder, og som anvendes objektivt og uten forskjellsbehandling mellom nettbrukere. Medlemsstatene skal sikre at disse tariffene, eller metodene for beregning av dem, godkjennes før de trer i kraft i samsvar med artikkel 37, og at disse tariffene – og metodene, dersom bare metoder godkjennes – offentliggjøres før de trer i kraft.

2. Operatøren av transmisjons- eller distribusjonsnett kan nekte tilgang til nettet dersom den mangler den nødvendige kapasiteten. En slik nektelse skal være behørig begrunnet, særlig under henvisning til artikkel 3, og skal være basert på objektive og teknisk og økonomisk forsvarlige kriterier. Reguleringsmyndighetene, dersom medlemsstatene har fastsatt dette, eller medlemsstatene skal sikre at disse kriteriene anvendes på en konsekvent måte, og at en nettbruker som er blitt nektet tilgang, kan benytte seg av en framgangsmåte for tvisteløsning. Reguleringsmyndigheten skal også, ved behov og når tilgang nektes, sikre at operatøren av transmisjons- eller distribusjonsnett gir relevante opplysninger om tiltak som vil være nødvendige for å styrke nettet. Den parten som anmoder om slike opplysninger, kan pålegges et rimelig gebyr som gjenspeiler kostnadene ved å stille opplysningene til rådighet.

Artikkel 33

Markedsåpning og gjensidighet

1. Medlemsstatene skal sikre at berettigede kunder

a) inntil 1. juli 2004 er berettigede kunder som definert i artikkel 19 nr. 1–3 i direktiv 96/92/EF; medlemsstatene skal innen 31. januar hvert år offentliggjøre kriteriene for definisjonen av disse berettigede kundene,

b) fra og med 1. juli 2004 er alle forretningskunder,

c) fra og med 1. juli 2007 er alle kunder.

2. For å unngå ubalanse med hensyn til åpningen av elektrisitetsmarkedene

a) skal kontrakter om forsyning av elektrisk kraft som inngås med en berettiget kunde i en annen medlemsstats nett, ikke være forbudt dersom kunden anses som berettiget i begge berørte nett, og

b) kan Kommisjonen, dersom transaksjonene nevnt i bokstav a) nektes fordi kunden er berettiget i bare ett av de to nettene, idet det tas hensyn til markedssituasjonen og felles interesser, pålegge den nektende parten å gjennomføre den ønskede forsyningen på anmodning fra den medlemsstaten der den berettigede kunden er etablert.

Artikkel 34

Direkteledninger

1. Medlemsstatene skal treffe de nødvendige tiltak for å sikre at

a) alle elektrisitetsprodusenter og elektrisitetsforsyningsforetak som er etablert på deres territorium, kan forsyne sine anlegg, datterforetak og berettigede kunder gjennom en direkteledning, og

b) enhver berettiget kunde som er etablert på deres territorium, kan forsynes gjennom en direkteledning fra en produsent og fra forsyningsforetak.

2. Medlemsstatene skal fastsette kriteriene for tildeling av tillatelser til å etablere direkteledninger på sitt territorium. Disse kriteriene skal være objektive og ikke-diskriminerende.

3. Muligheten for å levere elektrisk kraft gjennom en direkteledning som nevnt i nr. 1 i denne artikkel skal ikke påvirke muligheten for å inngå elektrisitetskontrakter i samsvar med artikkel 32.

4. Medlemsstatene kan gjøre tillatelsen til å bygge en direkteledning betinget enten av at tilgang til nettet er blitt nektet på grunnlag av artikkel 32, eller av at det innledes en framgangsmåte for tvisteløsning i henhold til artikkel 37, alt etter hva som er relevant.

5. Medlemsstatene kan nekte å godkjenne en direkteledning dersom tildelingen av en slik tillatelse ville stride mot bestemmelsene i artikkel 3. En slik nektelse skal være behørig begrunnet.

KAPITTEL IX

NASJONALE REGULERINGSMYNDIGHETER

Artikkel 35

Utpeking av reguleringsmyndigheter og deres uavhengighet

1. Hver medlemsstat skal utpeke en enkelt nasjonal reguleringsmyndighet på nasjonalt plan.

2. Nummer 1 i denne artikkel berører ikke utpekingen av andre reguleringsmyndigheter på regionalt plan i medlemsstatene, forutsatt at det finnes en høyt rangert representant med henblikk på representasjon og kontakt på fellesskapsplan i Byråets reguleringsråd i samsvar med artikkel 14 nr. 1 i forordning (EF) nr. 713/2009.

3. Som unntak fra nr. 1 i denne artikkel kan en medlemsstat utpeke reguleringsmyndigheter for mindre nett på et geografisk atskilt område som hadde et forbruk i 2008 på under 3 % av totalforbruket i medlemsstaten som området er del av. Dette unntaket skal ikke berøre utpekingen av en høyt rangert representant med henblikk på representasjon og kontakt på fellesskapsplan i Byråets reguleringsråd i samsvar med artikkel 14 nr. 1 i forordning (EF) nr. 713/2009.

4. Medlemsstatene skal sikre at reguleringsmyndigheten er uavhengig og utøver sin myndighet på en upartisk og åpen måte. For dette formål skal medlemsstaten sikre at reguleringsmyndigheten, når den utfører reguleringsoppgavene den er gitt i henhold til dette direktiv og relevant lovgivning,

- a) er juridisk atskilt fra og funksjonelt uavhengig av ethvert annet offentlig eller privat organ,
- b) sikrer at dens ansatte og personer som har ledelsesansvar
 - i) opptrer uavhengig av enhver markedsinteresse, og
 - ii) ikke søker eller mottar direkte instruksjoner fra noen regjering eller noe offentlig eller privat organ i utførelsen av sine reguleringsoppgaver. Dette kravet hindrer ikke nært samarbeid med andre relevante nasjonale myndigheter når det er hensiktsmessig, eller generelle politiske retningslinjer fra regjeringen som ikke gjelder reguleringsmyndighetens myndighet og oppgaver i henhold til artikkel 37.

5. For å beskytte reguleringsmyndighetens uavhengighet skal medlemsstatene særlig sikre

- a) at reguleringsmyndigheten kan treffe selvstendige beslutninger uavhengig av ethvert politisk organ og har egne årlige budsjettbevilgninger med selvstendig ansvar for å gjennomføre det tildelte budsjettet og tilstrekkelige menneskelige og finansielle ressurser til å ivareta sine oppgaver, og
- b) at medlemmene av reguleringsmyndighetens styre eller, i mangel av et styre, reguleringsmyndighetens øverste ledelse utpekes for en fast periode på fem til sju år som kan fornyes én gang.

Med hensyn til første ledd bokstav b) skal medlemsstatene sikre en hensiktsmessig rotasjonsordning for styret eller den øverste ledelsen. Medlemmene av styret eller, i mangel av et styre, den øverste ledelsen kan bare løses fra sine verv dersom de ikke lenger oppfyller vilkårene fastsatt i denne artikkel eller er funnet skyldige i tjenesteforsømmelse i henhold til nasjonal rett.

Artikkel 36

Generelle mål for reguleringsmyndigheten

Ved utførelsen av reguleringsoppgavene angitt i dette direktiv skal reguleringsmyndigheten treffe alle rimelige tiltak for å nå følgende mål innenfor rammen av sine oppgaver og sin myndighet som fastsatt i artikkel 37, i nært samråd med andre relevante nasjonale myndigheter, herunder konkurransemyndighetene, dersom det er hensiktsmessig, og uten at det berører deres kompetanse:

- a) I nært samarbeid med Byrådet, andre medlemsstaters reguleringsmyndigheter og Kommisjonen fremme et konkurransebasert, sikkert og miljømessig bærekraftig indre marked for elektrisk kraft i Fellesskapet og reell markedsåpning for alle kunder og leverandører i Fellesskapet samt sikre hensiktsmessige vilkår for en effektiv og pålitelig drift av elektrisitetsnettene, idet det tas hensyn til langsiktige mål.
- b) Utvikle konkurransebaserte og velfungerende regionale markeder i Fellesskapet med sikte på å nå målene nevnt i bokstav a).
- c) Fjerne restriksjoner på handel med elektrisk kraft medlemsstatene imellom, herunder utvikle hensiktsmessig kapasitet for overføring over landegrensene for å dekke etterspørselen og øke integrasjonen av nasjonale markeder som kan lette strømmen av elektrisk kraft i hele Fellesskapet.
- d) Bidra til at det på den mest kostnadseffektive måten utvikles sikre, pålitelige, effektive og ikke-diskriminerende nett som er forbrukerorientert, og fremme nettens tilstrekkelighet og, i tråd med de generelle energipolitiske målene, energieffektivitet samt integrasjon av stor- og småskalaproduksjon av elektrisk kraft fra fornybare energikilder og distribuert produksjon i både transmisjons- og distribusjonsnettene.
- e) Fremme tilgang til nettet for ny produksjonskapasitet, særlig fjerne barrierer som kan hindre tilgang for nye markedsdeltakere og elektrisk kraft fra fornybare energikilder.
- f) Sikre at nettoperatorene og nettbrukerne gis egnede insentiver, både på kort og lang sikt, til å øke netteffektiviteten og fremme markedsintegrasjon.
- g) Sikre at kundene drar nytte av at deres nasjonale marked virker tilfredsstillende, fremme reell konkurranse og bidra til å sikre forbrukervernet.
- h) Bidra til å oppnå høy standard på på leveringspliktige og offentlige tjenester innen elektrisitetsforsyning, bidra til å beskytte sårbare kunder og bidra til forenlighet mellom de nødvendige prosessene for utveksling av data når kundene skifter leverandør.

*Artikkel 37***Reguleringsmyndighetens oppgaver og myndighet**

1. Reguleringsmyndigheten skal ha følgende oppgaver:

- a) Fastsette eller godkjenne, i samsvar med oversiktlig kriterier, transmisjons- eller distribusjonstariffer eller metodene for beregning av dem.
- b) Sikre at operatører av transmisjons- og distribusjonsnett, og eventuelt netteiere, samt ethvert elektrisitetsforetak overholder sine forpliktelser i henhold til dette direktiv og annet relevant fellesskapsregelverk, også når det gjelder grensekryssende forhold.
- c) Samarbeide om grensekryssende forhold med reguleringsmyndigheten eller -myndighetene i de berørte medlemsstatene og med Byrådet.
- d) Overholde og gjennomføre alle relevante juridisk bindende beslutninger fra Byrådet og Kommisjonen.
- e) Avlegge årsrapport om sin virksomhet og utførelsen av sine oppgaver til de relevante myndighetene i medlemsstatene og til Byrådet og Kommisjonen. Slike rapporter skal beskrive hvilke skritt som er tatt og hvilke resultater som er oppnådd med hensyn til hver av oppgavene angitt i denne artikkel.
- f) Sikre at det ikke forekommer kryssubsidiering mellom transmisjons-, distribusjons-, og forsyningsvirksomhet.
- g) Overvåke investeringsplanene til operatørene av transmisjonsnett og i sin årsrapport gi en vurdering av investeringsplanene til operatørene av transmisjonsnett med hensyn til deres forenlighet med nettutviklingsplanen for Fellesskapet nevnt i artikkel 8 nr. 3 bokstav b) i forordning (EF) nr. 714/2009. Denne vurderingen kan omfatte anbefalinger om å endre investeringsplanene.
- h) Overvåke overholdelsen av reglene for nettsikkerhet og -pålitelighet og vurdere hvordan de er blitt etterlevd tidligere, samt fastsette eller godkjenne standardene for og kravene til tjenestenes og forsyningens kvalitet, eller bidra til dette sammen med andre vedkommende myndigheter.
- i) Overvåke graden av innsyn, også i engrospriser, og sikre at elektrisitetsforetakene overholder forpliktelsene om innsyn.
- j) Overvåke graden og effektiviteten av markedsåpning og konkurranse på grossist- og sluttbrukernivå, herunder på elektrisitetsbørser, priser til privatkunder, herunder ordninger for forskuddsbetaling, andel av kunder som bytter leverandør, andel av kunder som frakoples forsyningen, avgifter for og utførelse av vedlikeholdstjenester, klager fra privatkunder og eventuell vridning eller begrensning av konkurransen, herunder framlegge alle relevante opplysninger og opplyse vedkommende konkurransemyndigheter om relevante saker.

- k) Overvåke forekomsten av begrensende avtalevilkår, herunder eksklusivitetsbestemmelser som kan hindre større forretningskunder i å inngå avtale med mer enn én leverandør eller begrense deres muligheter til å gjøre dette, og eventuelt underrette de nasjonale konkurransemyndighetene om slike vilkår.
- l) Respekttere avtalefriheten med hensyn til forsyningskontrakter som kan avbrytes, og med hensyn til langsiktige kontrakter, forutsatt at de er forenlige med fellesskapsretten og i samsvar med Fellesskapets politikk.
- m) Overvåke den tiden det tar for operatører av transmisjons- og distribusjonsnett å foreta tilkoplinger og utføre reparasjoner.
- n) Bidra til å sikre, sammen med andre relevante myndigheter, at tiltakene for forbrukervern, herunder de som er fastsatt i vedlegg I, er effektive og håndheves.
- o) Minst en gang i året offentliggjøre anbefalinger med hensyn til om forsyningsprisene er i samsvar med artikkel 3, og ved behov oversende disse til konkurransemyndighetene.
- p) Sikre tilgang til kundenes forbruksdata, stille til rådighet for frivillig bruk et lett forståelig harmonisert format på nasjonalt plan for forbruksdata og sikre alle kunder rask tilgang til disse dataene i samsvar med vedlegg I bokstav h).
- q) Overvåke gjennomføringen av regler som gjelder oppgaver og ansvarsområder for operatører av transmisjonsnett, operatører av distribusjonsnett, leverandører samt kunder og andre markedsdeltakere i henhold til forordning (EF) nr. 714/2009.
- r) Overvåke investeringene i produksjonskapasitet med henblikk på forsyningssikkerhet.
- s) Overvåke det tekniske samarbeidet mellom Fellesskapet og operatører av transmisjonsnett i tredjestater.
- t) Overvåke gjennomføringen av beskyttelsestiltakene nevnt i artikkel 42.
- u) Bidra til forenlighet mellom prosessene for utveksling av data om de viktigste markedsprosessene på regionalt plan.

2. Dersom en medlemsstat har fastsatt det, kan overvåkingsoppgavene fastsatt i nr. 1 utføres av andre myndigheter enn reguleringsmyndigheten. I slike tilfeller skal opplysningene fra denne overvåkingen gjøres tilgjengelige for reguleringsmyndighetene så snart som mulig.

Når reguleringsmyndigheten utfører oppgavene omhandlet i nr. 1, skal den ved behov og i samsvar med prinsippene om bedre regelverksutforming rådføre seg med operatører av transmisjonsnett og, dersom det er hensiktsmessig, samarbeide tett med andre relevante nasjonale myndigheter, idet disses uavhengighet opprettholdes, og uten at det berører deres egen særskilte kompetanse.

Godkjenninger som gis av en reguleringsmyndighet eller Byrådet i samsvar med dette direktiv, berører ikke reguleringsmyndighetens behørig begrunnede framtidige bruk av sin myndighet i samsvar med denne artikkel, eller eventuelle sanksjoner som ilegges av andre relevante myndigheter eller Kommissjonen.

3. I tillegg til oppgavene den er pålagt i henhold til nr. 1, skal reguleringsmyndigheten, når en uavhengig nettoperatør er utpekt i henhold til artikkel 13

- a) overvåke at eieren av transmisjonsnettet og den uavhengige nettoperatøren overholder sine forpliktelser i henhold til denne artikkel, og ilegge sanksjoner for manglende overholdelse i samsvar med nr. 4 bokstav d),
- b) overvåke forbindelsene og kommunikasjonen mellom den uavhengige nettoperatøren og eieren av transmisjonsnettet for å sikre at den uavhengige nettoperatøren overholder sine forpliktelser, og særlig godkjenne kontrakter og opptre som tvisteløsningsmyndighet mellom den uavhengige nettoperatøren og eieren av transmisjonsnettet ved eventuelle klager framsatt av en av partene i samsvar med nr. 11,
- c) med forbehold for framgangsmåten i henhold til artikkel 13 nr. 2 bokstav c), for den første tiårige nettutviklingsplanen godkjenne investeringsplanleggingen og den flerårige nettutviklingsplanen som presenteres årlig av den uavhengige nettoperatøren,
- d) sikre at de tariffene som den uavhengige nettoperatøren krever for tilgang til nettet, omfatter en godtgjøring til netteieren eller netteierne som gir tilstrekkelig avkastning på netteidendelene og eventuelle nye investeringer i dem, forutsatt at de er gjort på en økonomisk og effektiv måte,
- e) ha myndighet til å gjennomføre inspeksjoner, herunder uanmeldte inspeksjoner, i lokalene til eieren av transmisjonsnettet og den uavhengige nettoperatøren, og
- f) overvåke bruken av flaskehalsavgifter innkrevd av den uavhengige nettoperatøren i samsvar med artikkel 16 nr. 6 i forordning (EF) nr. 714/2009.

4. Medlemsstatene skal sørge for at reguleringsmyndighetene gis myndighet som gjør det mulig for dem å utføre oppgavene omhandlet i nr. 1, 3 og 6 effektivt og raskt. For dette formål skal reguleringsmyndigheten minst ha myndighet til å

- a) treffe beslutninger som er bindende for elektrisitetsforetak,
- b) foreta undersøkelser av elektrisitetsmarkedenes virkemåte og fastsette og innføre nødvendige og forholdsmessige tiltak for å fremme effektiv konkurranse og sikre et velfungerende marked; ved behov skal reguleringsmyndigheten også ha myndighet til å samarbeide med

den nasjonale konkurransemyndigheten og reguleringsmyndighetene for finansmarkedene eller med Kommissjonen dersom undersøkelsen gjelder konkurranselov-givningen,

- c) kreve alle opplysninger fra elektrisitetsforetak som er relevante for utførelsen av deres oppgaver, herunder begrunnelsen for eventuell nektelse av tilgang for tredjemann, og opplysninger om tiltak som er nødvendige for å styrke nettet,
- d) ilegge elektrisitetsforetak som ikke oppfyller sine forpliktelser i henhold til dette direktiv eller eventuelle juridisk bindende beslutninger truffet av reguleringsmyndigheten eller Byrådet, sanksjoner som er virkningsfulle, står i forhold til overtredelsen og er avskrekkende, eller foreslå at en kompetent domstol ilegger dem slike sanksjoner; dette skal omfatte myndighet til å ilegge eller foreslå å ilegge operatøren av transmisjonsnettet eller det vertikalt integrerte foretaket sanksjoner på opptil 10 % av årsomsetningen til operatøren av transmisjonsnettet eller opptil 10 % av det vertikalt integrerte foretakets årsomsetning, alt etter som, for manglende overholdelse av deres respektive forpliktelser i henhold til dette direktiv, og
- e) utføre hensiktsmessige undersøkelser og utstede relevante instruksjoner med henblikk på tvisteløsning i henhold til nr. 11 og 12.

5. Dersom det er utpekt en operatør av transmisjonsnett i samsvar med kapittel V, skal reguleringsmyndigheten i tillegg til de pliktene og den myndigheten den er gitt i henhold til nr. 1 og 4 i denne artikkel, minst gis plikt og myndighet til å

- a) ilegge sanksjoner i samsvar med nr. 4 bokstav d) ved forskjellsbehandling til fordel for det vertikalt integrerte foretaket,
- b) overvåke kommunikasjonen mellom operatøren av transmisjonsnettet og det vertikalt integrerte foretaket for å sikre at operatøren av transmisjonsnettet overholder sine forpliktelser,
- c) opptre som tvisteløsningsmyndighet mellom det vertikalt integrerte foretaket og operatøren av transmisjonsnettet i eventuelle klager framsatt i samsvar med nr. 11,
- d) overvåke kommersielle og finansielle forbindelser, herunder lån mellom det vertikalt integrerte foretaket og operatøren av transmisjonsnettet,
- e) godkjenne alle kommersielle og finansielle avtaler mellom det vertikalt integrerte foretaket og operatøren av transmisjonsnettet, forutsatt at de oppfyller markedsvilkårene,

- f) be om en begrunnelse fra det vertikalt integrerte foretaket når den mottar underretning fra den samsvarsansvarlige i samsvar med artikkel 21 nr. 4; begrunnelsen skal særlig omfatte dokumentasjon på at det ikke har forekommet forskjellsbehandling til fordel for det vertikalt integrerte foretaket,
- g) gjennomføre inspeksjoner, herunder uanmeldte, i lokalene til det vertikalt integrerte foretaket og operatøren av transmisjonsnett, og
- h) overlate til en uavhengig nettoperatør utpekt i samsvar med artikkel 13 alle eller bestemte av oppgavene til operatøren av transmisjonsnettet ved vedvarende brudd på de forpliktelsene operatøren av transmisjonsnettet har i henhold til dette direktiv, særlig ved gjentatte tilfeller av forskjellsbehandling til fordel for det vertikalt integrerte foretaket.
6. Reguleringsmyndighetene skal ha ansvar for å fastsette eller godkjenne, i god tid før de trer i kraft, minst de metodene som brukes til å beregne eller fastsette vilkårene for
- a) tilkopling og tilgang til nasjonale nett, herunder transmisjons- og distribusjonstariffer eller metodene for beregning av dem; disse tariffene eller metodene skal være utformet slik at de nødvendige investeringene i nettene kan foretas på en slik måte at de sikrer nettenes levedyktighet,
- b) yting av balanseringstjenester, som skal skje på den mest mulig økonomiske måten og gi nettbrukerne passende insentiv til å balansere tilførsel og uttak; balanseringstjenestene skal leveres på en rimelig og ikke-diskriminerende måte og være basert på objektive kriterier, og
- c) tilgang til tverrnasjonal infrastruktur, herunder framgangsmåter for kapasitetstildeling og flaskehalshåndtering.
7. Metodene eller vilkårene nevnt i nr. 6 skal offentliggjøres.
8. Når reguleringsmyndighetene fastsetter eller godkjenner tariffene eller metodene og balanseringstjenestene, skal de sikre at operatørene av transmisjons- og distribusjonsnettene gis passende insentiv, både på kort og lang sikt, til å øke effektiviteten, fremme markedsintegrasjonen og forsynings-sikkerheten og støtte tilknyttede forskningsaktiviteter.
9. Reguleringsmyndighetene skal overvåke flaskehalshåndteringen i nasjonale elektrisitetsnett, herunder overføringsforbindelser, og gjennomføringen av reglene for flaskehalshåndtering. For dette formålet skal operatørene av transmisjonsnettene eller markedsoperatørene framlegge sine regler for flaskehalshåndtering, herunder kapasitetstildeling, for de nasjonale reguleringsmyndighetene. Nasjonale reguleringsmyndigheter kan kreve at disse reglene endres.
10. Reguleringsmyndighetene skal ha myndighet til å kreve at operatører av transmisjonsnett og distribusjonsnett ved behov endrer vilkårene, herunder tariffene og metodene nevnt i denne artikkel, for å sikre at de er forholdsmessige og anvendes på en ikke-diskriminerende måte. I tilfelle forsinkelser ved fastsettelse av transmisjons- og distribusjonstariffene skal reguleringsmyndighetene ha myndighet til å fastsette eller godkjenne midlertidige transmisjons- og distribusjonstariffer eller -metoder og til å treffe beslutning om hensiktsmessige utjevningstiltak dersom de endelige transmisjons- og distribusjonstariffene eller -metodene avviker fra de midlertidige tariffene eller metodene.
11. Enhver part som har en klage mot en operatør av et transmisjonsnett eller distribusjonsnett som gjelder nevnte operatørs forpliktelser i henhold til dette direktiv, kan framsette en klage til reguleringsmyndigheten, som i egenskap av tvisteløsningsmyndighet skal treffe en beslutning innen to måneder etter at klagen er mottatt. Denne fristen kan forlenges med to måneder dersom reguleringsmyndigheten ønsker ytterligere opplysninger. Denne forlengede fristen kan forlenges ytterligere med klagers samtykke. Reguleringsmyndighetens beslutning skal ha bindende virkning med mindre og inntil den oppheves etter klage.
12. Enhver part som er berørt og har rett til å klage på en beslutning om metoder truffet i henhold til denne artikkel eller, dersom reguleringsmyndigheten har plikt til å holde samråd, om de foreslåtte tariffene eller metodene, kan senest to måneder etter at beslutningen eller forslaget til beslutning er offentliggjort, eller innen en kortere frist som medlemsstatene fastsetter, framlegge en klage for behandling. En slik klage skal ikke ha utsettende virkning.
13. Medlemsstatene skal opprette egnede og effektive ordninger for regulering, kontroll og innsyn for å hindre ethvert misbruk av en dominerende stilling, særlig på bekostning av forbrukerne, og enhver form for aggressiv atferd. I disse ordningene skal det tas hensyn til bestemmelsene i traktaten, særlig artikkel 82.
14. Medlemsstatene skal sikre at det treffes egnede tiltak, herunder reises forvaltningssak eller straffesak i samsvar med nasjonal rett, mot de ansvarlige fysiske eller juridiske personene når fortrolighetsreglene i dette direktiv ikke er overholdt.
15. Klager som nevnt i nr. 11 og 12 berører ikke klageadgangen i henhold til fellekskapsretten og nasjonal rett.
16. Reguleringsmyndigheten skal fullt ut begrunne sine beslutninger med sikte på domstolskontroll. Beslutningene skal gjøres offentlig tilgjengelige, samtidig som forretningsmessig følsomme opplysninger behandles fortrolig.

17. Medlemsstatene skal sørge for at det finnes hensiktsmessige ordninger på nasjonalt plan som gir en part som berøres av en reguleringsmyndighets beslutning, adgang til å klage til et organ som er uavhengig av de berørte partene og av enhver regjering.

Artikkel 38

Regelverk for grensekryssende forhold

1. Reguleringsmyndighetene skal rådføre seg med hverandre og ha et nært samarbeid og skal gi hverandre og Byrådet alle opplysninger som er nødvendige for at de kan utføre sine oppgaver i henhold til dette direktiv. Når det gjelder opplysninger som utveksles, skal den mottakende myndigheten sikre samme nivå av fortrolighet som opprinnelsesmyndigheten krever.

2. Reguleringsmyndighetene skal samarbeide minst på regionalt plan for å

a) fremme innføringen av driftsordninger som legger til rette for optimal forvaltning av nettet, fremmer felles elektrisitetsbørser og tildeling av kapasitet over landegrensene og muliggjør et tilstrekkelig nivå av samkjøringskapasitet, herunder gjennom nye overføringsforbindelser, innenfor regionen og mellom regioner, for å skape mulighet for utvikling av reell konkurranse og forbedre forsynings-sikkerheten, uten å forskjellsbehandle forsynings-selskapene i de ulike medlemsstatene,

b) samordne utviklingen av alle nettkoder for de relevante operatørene av transmisjonsnett og andre markedsdeltakere, og

c) samordne utviklingen av regler for flaskehalshåndtering.

3. Nasjonale reguleringsmyndigheter skal ha rett til å inngå samarbeidsavtaler med hverandre for å fremme samordningen av regelverket.

4. Tiltakene nevnt i nr. 2 skal ved behov utføres i nært samråd med andre relevante nasjonale myndigheter og uten at det berører deres særskilte kompetanse.

5. Kommisjonen kan vedta retningslinjer for omfanget av reguleringsmyndighetenes plikt til å samarbeide med hverandre og med Byrådet. Disse tiltakene, som har som formål å endre ikke-grunnleggende bestemmelser i dette direktiv ved å utfylle det, skal vedtas etter framgangsmåten med forskriftskomiteé med kontroll nevnt i artikkel 46 nr. 2.

Artikkel 39

Overholdelse av retningslinjene

1. Enhver reguleringsmyndighet og Kommisjonen kan anmode om en uttalelse fra Byrådet om hvorvidt en beslutning truffet av en reguleringsmyndighet er i samsvar med retningslinjene nevnt i dette direktiv eller forordning (EF) nr. 714/2009.

2. Byrådet skal innen tre måneder etter at det har mottatt anmodningen, avgi sin uttalelse til den reguleringsmyndigheten som har anmodet om den, eller til Kommisjonen, og til den reguleringsmyndigheten som har truffet beslutningen.

3. Dersom den reguleringsmyndigheten som har truffet beslutningen, ikke etterkommer Byråets uttalelse innen fire måneder etter at den mottok uttalelsen, skal Byrådet underrette Kommisjonen om dette.

4. Enhver reguleringsmyndighet kan underrette Kommisjonen dersom den anser at en annen reguleringsmyndighets beslutning som er relevant for handelen over landegrensene, ikke er i samsvar med retningslinjene gitt i dette direktiv eller forordning (EF) nr. 714/2009, innen to måneder fra datoen for beslutningen.

5. Dersom Kommisjonen innen to måneder etter at den ble underrettet av Byrådet i samsvar med nr. 3, eller av en reguleringsmyndighet i samsvar med nr. 4 eller av eget tiltak innen tre måneder fra datoen for beslutningen, finner at det hefter alvorlig tvil ved om en beslutning truffet av en reguleringsmyndighet er i samsvar med retningslinjene omhandlet i dette direktiv eller i forordning (EF) nr. 714/2009, kan Kommisjonen beslutte å undersøke saken nærmere. I slike tilfeller skal Kommisjonen anmode reguleringsmyndigheten og partene i den saken som reguleringsmyndigheten behandler, om å framlegge sine merknader.

6. Dersom Kommisjonen beslutter å undersøke saken nærmere, skal den senest fire måneder etter at slik beslutning ble truffet, treffe en endelig beslutning om

a) ikke å gjøre innsigelse mot reguleringsmyndighetens beslutning, eller

b) å kreve at reguleringsmyndigheten trekker sin beslutning tilbake med begrunnelse i at retningslinjene ikke er overholdt.

7. Dersom Kommisjonen ikke har truffet beslutning om å undersøke saken nærmere eller ikke har truffet endelig beslutning innen fristene fastsatt i henholdsvis nr. 5 og 6, anses den for ikke å ha gjort innsigelse mot reguleringsmyndighetens beslutning.

8. Reguleringsmyndigheten skal etterkomme Kommisjonens beslutning om å trekke sin beslutning tilbake innen to måneder og skal underrette Kommisjonen om dette.

9. Kommisjonen kan vedta retningslinjer med nærmere opplysninger om framgangsmåten som skal følges ved anvendelse av denne artikkel. Disse tiltakene, som har som formål å endre ikke-grunnleggende bestemmelser i dette direktiv ved å utfylle det, skal vedtas etter framgangsmåten med forskriftskomiteé med kontroll nevnt i artikkel 46 nr. 2.

*Artikkel 40***Oppbevaring av opplysninger**

1. Medlemsstatene skal kreve at forsyningsforetakene i minst fem år holder tilgjengelig for de nasjonale myndighetene, herunder den nasjonale reguleringsmyndigheten, de nasjonale konkurransemyndighetene og Kommisjonen, med henblikk på utførelsen av deres oppgaver, relevante data om alle transaksjoner knyttet til elektrisitetsforsyningskontrakter og elektrisitetsderivater med grossister og operatører av transmissjonsnett.

2. Dataene skal omfatte nærmere opplysninger om relevante transaksjoner, så som regler om varighet, levering og oppgjør, mengde, datoer og tidspunkter for utførelse og transaksjonspriser samt midler til å identifisere den berørte grossisten, og spesifiserte opplysninger om alle uoppgjorte elektrisitetsforsyningskontrakter og elektrisitetsderivater.

3. Reguleringsmyndigheten kan beslutte å stille deler av disse opplysningene til rådighet for markedsdeltakerne, forutsatt at forretningsmessig følsomme opplysninger om individuelle markedsdeltakere eller individuelle transaksjoner ikke frigis. Dette nummer gjelder ikke opplysninger om finansielle instrumenter som omfattes av direktiv 2004/39/EF.

4. For å sikre ensartet anvendelse av denne artikkel kan Kommisjonen vedta retningslinjer som angir metodene og ordningene for oppbevaring av data samt form og innhold for de dataene som skal oppbevares. Disse tiltakene, som har som formål å endre ikke-grunnleggende bestemmelser i dette direktiv ved å utfylle det, skal vedtas etter framgangsmåten med forskriftskomiteé med kontroll nevnt i artikkel 46 nr. 2.

5. Når det gjelder forsyningsforetaks transaksjoner i elektrisitetsderivater med grossister og operatører av transmissjonsnett, får denne artikkel anvendelse først når Kommisjonen har vedtatt retningslinjene nevnt i nr. 4.

6. Bestemmelsene i denne artikkel innfører ikke ytterligere forpliktelser for enheter som omfattes av direktiv 2004/39/EF, overfor myndighetene nevnt i nr. 1.

7. Dersom myndighetene nevnt i nr. 1 trenger tilgang til data som oppbevares av enheter som omfattes av direktiv 2004/39/EF, skal de myndighetene som er ansvarlige i henhold til nevnte direktiv, gi dem de dataene de ber om.

KAPITTEL X

SLUTTBRUKERMARKEDER*Artikkel 41***Sluttbrukermarkeder**

For å fremme utviklingen av velfungerende og oversiktlige sluttbrukermarkeder i Fellesskapet skal medlemsstatene sørge for at oppgavene og ansvarsområdene for operatører av transmissjonsnett, operatører av distribusjonsnett, forsyningsforetak

og kunder, og om nødvendig andre markedsdeltakere, fastsettes med hensyn til kontraktsmessige avtaler, forpliktelser overfor kundene, regler om datautveksling og oppgjør, eiendomsrett til data og ansvar for måling.

Disse reglene skal offentliggjøres, utformes med sikte på å lette kundenes og leverandørenes tilgang til nettene og gjennomgå av reguleringsmyndighetene eller andre relevante nasjonale myndigheter.

Store forretningskunder skal ha rett til å inngå kontrakter med flere leverandører samtidig.

KAPITTEL XI

SLUTTBESTEMMELSER*Artikkel 42***Beskyttelsestiltak**

I tilfelle en plutselig krise i energimarkedet og dersom det er fare for personers fysiske sikkerhet, for apparaters eller anleggs sikkerhet eller for nettets funksjonsevne, kan en medlemsstat midlertidig treffe de nødvendige beskyttelsestiltak.

Disse tiltakene skal i minst mulig grad forstyrre det indre markedes funksjon og skal ikke være mer omfattende enn det som er strengt nødvendig for å avhjelpe de plutselige problemene som har oppstått.

Den berørte medlemsstaten skal omgående underrette de øvrige medlemsstatene og Kommisjonen om slike tiltak, og Kommisjonen kan beslutte at medlemsstaten skal endre eller oppheve tiltakene dersom de virker konkurransevridende og påvirker handelen negativt i et omfang som strider mot felles interesser.

*Artikkel 43***Like vilkår**

1. De tiltak som medlemsstatene kan treffe i henhold til dette direktiv for å sikre like vilkår, skal være i samsvar med traktaten, særlig artikkel 30, og med fellesskapsretten.

2. Tiltakene nevnt i nr. 1 skal være forholdsmessige, ikke-diskriminerende og oversiktlige. Tiltakene kan iverksettes først etter at de er meldt til og er blitt godkjent av Kommisjonen.

3. Kommisjonen skal treffe beslutning om meldingen nevnt i nr. 2 senest to måneder etter at den er mottatt. Denne fristen begynner å løpe dagen etter at fullstendige opplysninger er mottatt. Dersom Kommisjonen ikke har truffet beslutning innen fristen på to måneder, anses den for ikke å ha gjort innsigelse mot de meldte tiltakene.

*Artikkel 44***Unntak**

1. Medlemsstater som etter at dette direktiv er trådt i kraft, kan påvise at det foreligger vesentlige problemer med driften av deres små isolerte nett, kan søke Kommissjonen om unntak fra de relevante bestemmelsene i kapittel IV, VI, VII og VIII, samt kapittel III når det gjelder isolerte mikronett, med hensyn til renovering, oppgradering og utvidelse av eksisterende kapasitet. Kommissjonen skal underrette medlemsstatene om slike søknader før den treffer beslutning om dem, idet den tar hensyn til kravet om fortrolig behandling. Beslutningen skal kunngjøres i *Den europeiske unions tidende*.

2. Artikkel 9 får ikke anvendelse for Kypros, Luxembourg og/eller Malta. I tillegg får artikkel 26, 32 og 33 ikke anvendelse for Malta.

I artikkel 9 nr. 1 bokstav b) skal begrepet «foretak som utøver produksjons- eller forsyningsvirksomhet» ikke omfatte slutt kunder som utøver virksomhet innen produksjon og/eller forsyning av elektrisk kraft, enten direkte eller gjennom foretak som de utøver kontroll over, enten individuelt eller i fellesskap, forutsatt at slutt kundene, herunder deres andeler i elektrisk kraft som produseres i kontrollerte foretak, er nettoforbrukere av elektrisk kraft uttrykt som et årsgjennomsnitt, og forutsatt at den økonomiske verdien av den elektriske kraften som de selger til tredjemann, er ubetydelig i forhold til deres øvrige forretningsvirksomhet.

*Artikkel 45***Ny gjennomgåelse**

Dersom Kommissjonen på bakgrunn av konklusjonen i rapporten nevnt i artikkel 47 nr. 6 fastslår – på grunn av måten det faktisk er gitt tilgang til nett på, i en medlemsstat som har sikret full, ikke-diskriminerende og uhindret nettilgang – at visse forpliktelser som dette direktiv pålegger foretak (herunder forpliktelser som gjelder rettslig atskillelse av operatører av distribusjonsnett), ikke står i forhold til målet som er satt, kan den berørte medlemsstaten anmode Kommissjonen om et unntak fra det aktuelle kravet.

Medlemsstaten skal umiddelbart underrette Kommissjonen om anmodningen og gi alle relevante opplysninger som er nødvendige for å vise at rapportens konklusjon om at det sikres effektiv nettilgang, vil bli fastholdt.

Innen tre måneder etter at Kommissjonen er underrettet, skal den vedta en uttalelse om den berørte medlemsstatens anmodning og ved behov framlegge forslag for Europaparlamentet og Rådet om å endre de relevante bestemmelsene i dette direktiv. Kommissjonen kan i forslagene om å endre dette direktiv foreslå å frita den berørte medlemsstaten fra visse krav, forutsatt at medlemsstaten ved behov gjennomfører like effektive tiltak.

*Artikkel 46***Komité**

1. Kommissjonen skal bistås av en komité.
2. Når det vises til dette nummer, får artikkel 5a nr. 1–4 og artikkel 7 i beslutning 1999/468/EF anvendelse, samtidig som det tas hensyn til bestemmelsene i beslutningens artikkel 8.

*Artikkel 47***Rapportering**

1. Kommissjonen skal overvåke og vurdere anvendelsen av dette direktiv og oversende en samlet framdriftsrapport til Europaparlamentet og Rådet første gang innen 4. august 2004 og deretter hvert år. Framdriftsrapporten skal minst omfatte
 - a) erfaringer fra og framskritt som er gjort med hensyn til å opprette et fullstendig og fullt ut integrert indre marked for elektrisk kraft, og de hindringene som gjenstår for å oppnå dette, herunder aspekter som markedsdominans, markeds-konsentrasjon, aggressiv eller konkurransebegrensende atferd og virkningen av dette i form av markedsvridning,
 - b) i hvilket omfang kravene om atskillelse og fastsettelse av tariffen i dette direktiv har bidratt til å sikre rettferdig og ikke-diskriminerende tilgang til Fellesskapets elektrisitetsnett og likeverdige konkurransenivåer, så vel som hvilke økonomiske, miljømessige og sosiale konsekvenser åpningen av elektrisitetmarkedet har fått for kundene,
 - c) en undersøkelse av spørsmål knyttet til nettene kapasitetsnivå og forsyningssikkerheten for elektrisk kraft i Fellesskapet, og særlig den foreliggende og planlagte balansen mellom etterspørsel og tilbud, idet det tas hensyn til den fysiske kapasitet for utveksling mellom områder,
 - d) særlig oppmerksomhet vil bli rettet mot de tiltak som treffes i medlemsstatene for å dekke perioder med uvanlig stor etterspørsel og håndtere bortfall av forsyninger fra én eller flere leverandører,
 - e) gjennomføringen av unntaket nevnt i artikkel 26 nr. 4 med sikte på en mulig endring av terskelen,
 - f) en allmenn vurdering av de framskrittene som er gjort med hensyn til bilaterale forbindelser med tredjestater som produserer og eksporterer eller transporterer elektrisk kraft, herunder framskritt innenfor markedsintegrasjon, de sosiale og miljømessige konsekvensene av handelen med elektrisk kraft og tilgang til nettene i slike tredjestater,

- g) behovet for mulige harmoniseringsbestemmelser som ikke er knyttet til bestemmelsene i dette direktiv, og
- h) på hvilken måte medlemsstatene i praksis har gjennomført kravene om energimerking i artikkel 3 nr. 9, og på hvilken måte det er tatt hensyn til eventuelle kommisjonsrekommandasjoner om dette.

Denne framdriftsrapporten kan ved behov omfatte anbefalinger særlig med hensyn til merkingsbestemmelsernes virkeområde og utforming, herunder for eksempel om på hvilken måte det vises til eksisterende referanse kilder og innholdet i disse kildene, og særlig på hvilken måte opplysningene om miljøvirkningene, i det minste i form av CO₂-utslipp og radioaktivt avfall som følge av produksjonen av elektrisk kraft fra ulike energikilder, kan gjøres tilgjengelig på en oversiktlig, lett tilgjengelig og sammenlignbar måte i Fellesskapet, på hvilken måte de tiltak som treffes av medlemsstatene for å kontrollere at opplysningene fra leverandørene er nøyaktige, kan forenkles, og hvilke tiltak som kan motvirke negative virkninger av markedsdominans og markedskonsentrasjon.

2. Hvert annet år skal framdriftsrapporten nevnt i nr. 1 også omfatte en analyse av de ulike tiltakene som er truffet i medlemsstatene for å oppfylle forpliktelsene til å yte offentlig tjeneste, sammen med en undersøkelse av hvor effektive disse tiltakene er, særlig hvordan de påvirker konkurransen i elektrisitetsmarkedet. Ved behov kan rapporten omfatte anbefalinger om tiltak som kan treffes på nasjonalt plan for å oppnå høy kvalitet på offentlige tjenester, eller tiltak for å hindre utestenging fra markedet.

3. Kommisjonen skal innen 3. mars 2013 som del av den generelle gjennomgåelsen legge fram for Europaparlamentet og Rådet en detaljert særskilt rapport som viser i hvilken utstrekning kravene om rettslig atskillelse i henhold til kapittel V har medvirket til å sikre operatørene av transmisjonsnett fullstendig og reell uavhengighet, med effektiv rettslig atskillelse som rettesnor.

4. I forbindelse med sin vurdering i henhold til nr. 3 skal Kommisjonen særlig ta hensyn til følgende kriterier: rettferdig og ikke-diskriminerende tilgang til nettet, effektiv regulering, utvikling av nettet for å oppfylle markedets behov, investeringsinsentiver som ikke er konkurransevridende, utvikling av samkjøringsinfrastruktur, effektiv konkurranse på Fellesskapets energimarkeder og forsyningsikkerhet i Fellesskapet.

5. Ved behov, og særlig dersom den detaljerte særskilte rapporten nevnt i nr. 3 fastslår at vilkårene nevnt i nr. 4 ikke er sikret i praksis, skal Kommisjonen legge fram forslag for Europaparlamentet og Rådet for å sikre operatørene av transmisjonsnett fullstendig og faktisk uavhengighet innen 3. mars 2014.

6. Kommisjonen skal innen 1. januar 2006 oversende Europaparlamentet og Rådet en detaljert rapport om de framskrittene som er gjort med hensyn til å opprette det indre marked for elektrisk kraft. Rapporten skal særlig redegjøre for

- om det foreligger ikke-diskriminerende nettilgang,
- om reguleringen er effektiv,
- utviklingen av samkjøringsinfrastruktur og forsyningsikkerheten i Fellesskapet,
- i hvilket omfang små bedrifter og privatkunder får fullt utbytte av markedsåpningen, særlig med hensyn til kvaliteten på offentlige tjenester og leveringspliktige tjenester,
- i hvilket omfang markedene i praksis er åpne for reell konkurranse, herunder aspekter som markedsdominans, markedskonsentrasjon og aggressiv eller konkurransebegrensende atferd,
- i hvilket omfang kunder faktisk bytter leverandør og reforhandler tariffen,
- prisutvikling, herunder forsyningspriser, i forhold til graden av markedsåpning, og
- erfaringene fra anvendelsen av dette direktiv med hensyn til den faktiske uavhengigheten til nettoperatører i vertikalt integrerte foretak, og hvorvidt det er utviklet andre tiltak i tillegg til funksjonell uavhengighet og regnskapsmessig atskillelse som har virkninger som tilsvarer rettslig atskillelse.

Ved behov skal Kommisjonen framlegge forslag for Europaparlamentet og Rådet, særlig med sikte på å sikre høy kvalitet på offentlige tjenester.

Ved behov skal Kommisjonen framlegge forslag for Europaparlamentet og Rådet, særlig med sikte på å sikre fullstendig og faktisk uavhengighet for operatører av distribusjonsnett før 1. juli 2007. Ved behov skal disse forslagene i samsvar med konkurranseregelverket også gjelde tiltak knyttet til markedsdominans, markedskonsentrasjon og aggressiv eller konkurransebegrensende atferd.

Artikkel 48

Oppheving

Direktiv 2003/54/EF oppheves med virkning fra 3. mars 2011, uten at dette berører medlemsstatenes forpliktelser når det gjelder fristene for innarbeiding og anvendelse av nevnte direktiv. Henvisninger til det opphevede direktivet skal forstås som henvisninger til dette direktiv og leses som angitt i sammenligningstabellen i vedlegg II.

*Artikkel 49***Innarbeiding i nasjonal rett**

1. Medlemsstatene skal innen 3. mars 2011 sette i kraft de lover og forskrifter som er nødvendige for å etterkomme dette direktiv. De skal umiddelbart underrette Kommissjonen om dette.

De skal anvende tiltakene fra 3. mars 2011, med unntak av artikkel 11, som de skal anvende fra 3. mars 2013.

Når disse bestemmelsene vedtas av medlemsstatene, skal de inneholde en henvisning til dette direktiv, eller det skal vises til direktivet når de kunngjøres. Nærmere regler for henvisningen fastsettes av medlemsstatene.

2. Medlemsstatene skal oversende Kommissjonen teksten til de viktigste internrettslige bestemmelsene som de vedtar på det området dette direktiv omhandler.

*Artikkel 50***Ikrafttredelse**

Dette direktiv trer i kraft den 20. dagen etter at det er kunngjort i *Den europeiske unions tidende*.

*Artikkel 51***Adressater**

Dette direktiv er rettet til medlemsstatene.

Utferdiget i Brussel 13. juli 2009.

For Europaparlamentet

H.-G. PÖTTERING

President

For Rådet

E. ERLANDSSON

Formann

VEDLEGG I

FORBRUKERVERNTILTAK

1. Uten at fellesskapsreglene for forbrukervern berøres, særlig europaparlaments- og rådsdirektiv 97/7/EF av 20. mai 1997 om forbrukervern ved fjernsalgsavtaler⁽¹⁾ og rådsdirektiv 93/13/EØF av 5. april 1993 om urimelige vilkår i forbrukeravtaler⁽²⁾, skal tiltakene nevnt i artikkel 3 sikre at kundene

a) har rett til en kontrakt med sin leverandør av elektrisk kraft der følgende angis:

- leverandørens navn og adresse,
- hvilke tjenester som ytes, kvalitetsnivået på tjenestene samt tidspunkt for første tilkopling,
- hvilke vedlikeholdstjenester som ytes,
- på hvilken måte ajourførte opplysninger om alle gjeldende tariffier og vedlikeholdskostnader kan innhentes,
- kontraktens varighet, vilkårene for fornyelse og avslutning av tjenestene og kontrakten samt hvorvidt det er mulig å si opp kontrakten uten kostnader,
- eventuell erstatning eller tilbakebetaling dersom tjenestene ikke har den kvaliteten som er angitt i kontrakten, herunder ukorrekt eller forsinket fakturering,
- hvordan framgangsmåten for tvisteløsning iverksettes i samsvar med bokstav f),
- opplysninger knyttet til forbrukerrettigheter, herunder klagebehandling og alle opplysninger nevnt i denne bokstav, tydelig angitt på faktura eller elektrisitetsforetakets nettsted;

vilkårene skal være rettfærdige og kjent på forhånd; under alle omstendigheter skal disse opplysningene framlegges før kontrakten inngås eller bekreftes; dersom kontraktene inngås gjennom mellommenn, skal opplysningene omhandlet i denne bokstav også framlegges før kontrakten inngås,

b) underrettes i god tid om eventuelle planer om endring av kontraktsvilkårene og om sin rett til å heve kontrakten når underretningen er gitt; tjenesteleverandørene skal underrette sine kunder direkte om eventuelle prisøkninger på en oversiktlig og forståelig måte, i god tid og ikke senere enn én vanlig faktureringsperiode etter at økningen trer i kraft; medlemsstatene skal sikre at kundene har rett til å heve kontrakten dersom de ikke godtar de nye vilkårene som leverandøren av elektrisk kraft har underrettet dem om,

c) får klare og tydelige opplysninger om gjeldende priser og tariffier og om standardvilkår for tilgang til og bruk av elektrisitetstjenester,

d) tilbys et bredt utvalg av betalingsmåter som ikke innebærer utilbørlig forskjellsbehandling mellom kunder; ordninger for forskuddsbetaling skal være rettfærdige og i tilfredsstillende grad gjenspeile forbruket; eventuelle forskjeller i vilkår skal gjenspeile leverandørens kostnader ved bruk av de ulike betalingsordningene; allmenne vilkår skal være rettfærdige og oversiktlige; de skal gis på et klart og forståelig språk og skal ikke inneholde hindringer for utøvelsen av forbrukernes rettigheter som ikke er kjent i avtalen, for eksempel unødige omfattende avtaledokumenter; kundene skal beskyttes mot urimelige eller villedende salgsmetoder,

e) ikke må betale for å bytte leverandør,

(¹) EFT L 144 av 4.6.1997, s. 19.

(²) EFT L 95 av 21.4.1993, s. 29.

- f) nyter godt av oversiktlige, enkle og billige framgangsmåter for behandling av kundeklager; særlig skal alle kunder ha rett til tjenester og klagebehandling av god kvalitet fra leverandøren av elektrisk kraft; slike framgangsmåter for utenrettslig tvisteløsning skal gjøre det mulig å løse tvister rettferdig og hurtig, fortrinnsvis innen tre måneder, og skal, når det er berettiget, omfatte bestemmelser om en refusjons- og/eller erstatningsordning; når det er mulig, bør de være i tråd med prinsippene fastsatt i kommisjonsrekommendasjon 98/257/EF av 30. mars 1998 om de prinsipper som får anvendelse på organer med ansvar for utenrettslig løsning av forbrukertvister⁽¹⁾,
 - g) underrettes om sine rettigheter med hensyn til leveringspliktige tjenester dersom de har tilgang til slike i henhold til bestemmelser vedtatt av medlemsstatene i henhold til artikkel 3 nr. 3,
 - h) har tilgang til sine forbruksdata og mulighet til, etter uttrykkelig avtale og uten kostnad, å gi ethvert registrert forsyningsforetak tilgang til sine måledata; den parten som har ansvar for håndtering av dataene, skal være forpliktet til å gi ut disse dataene til foretaket; medlemsstatene skal fastsette et format for dataene og en framgangsmåte for å gi leverandører og forbrukere tilgang til dataene; kundene skal ikke ilegges ytterligere kostnader for denne tjenesten,
 - i) får fullstendige opplysninger om sitt faktiske elektrisitetsforbruk og sine faktiske kostnader tilstrekkelig hyppig til at de kan regulere sitt elektrisitetsforbruk; opplysningene skal gis innen rimelig tid på grunnlag av kapasiteten i kundens måleutstyr og det aktuelle elektrisitetsproduktet; det skal tas behørig hensyn til kostnadseffektiviteten ved slike tiltak; kundene skal ikke ilegges ytterligere kostnader for denne tjenesten,
 - j) mottar sluttavregning etter hvert bytte av elektrisitetsleverandør senest seks uker etter at leverandørbyttet har funnet sted.
2. Medlemsstatene skal sikre at gjennomføringen av intelligente målesystemer bidrar til at forbrukerne deltar aktivt på markedet for elektrisitetsforsyning. Gjennomføringen av slike målesystemer kan bli gjenstand for en økonomisk vurdering av alle de langsiktige kostnadene og fordelene for markedet og den enkelte forbruker eller en vurdering av hvilken form for intelligent målesystem som vil være økonomisk fornuftig og kostnadseffektiv, og hvilken tidsfrist som er realistisk for distribusjon av disse.

En slik vurdering skal gjøres innen 3. september 2012.

På grunnlag av denne vurderingen skal medlemsstatene eller enhver vedkommende myndighet som de utpeker, utarbeide en tidsplan med et mål for gjennomføringen av intelligente målesystemer på høyst ti år.

Dersom innføringen av smartmålere vurderes å være positiv, skal minst 80 % av forbrukerne være utstyrt med intelligente målesystemer innen 2020.

Medlemsstatene eller enhver vedkommende myndighet som de utpeker, skal sikre at målesystemene som skal tas i bruk på deres territorier, er samvirkende, og skal ta behørig hensyn til hensiktsmessige standarder og beste praksis samt betydningen av at det utvikles et felles indre marked for elektrisk kraft.

⁽¹⁾ EFT L 115 av 17.4.1998, s. 31.

VEDLEGG II

SAMMENLIGNINGSTABELL

Direktiv 2003/54/EF	Dette direktiv
Artikkel 1	Artikkel 1
Artikkel 2	Artikkel 2
Artikkel 3	Artikkel 3
Artikkel 4	Artikkel 4
Artikkel 5	Artikkel 5
—	Artikkel 6
Artikkel 6	Artikkel 7
Artikkel 7	Artikkel 8
Artikkel 10	Artikkel 9
Artikkel 8	Artikkel 10
—	Artikkel 11
Artikkel 9	Artikkel 12
—	Artikkel 13
—	Artikkel 14
Artikkel 11	Artikkel 15
Artikkel 12	Artikkel 16
—	Artikkel 17
—	Artikkel 18
—	Artikkel 19
—	Artikkel 20
—	Artikkel 21
—	Artikkel 22
—	Artikkel 23
Artikkel 13	Artikkel 24
Artikkel 14	Artikkel 25
Artikkel 15	Artikkel 26
Artikkel 16	Artikkel 27
Artikkel 17	Artikkel 29
Artikkel 18	Artikkel 30
Artikkel 19	Artikkel 31
Artikkel 20	Artikkel 32
Artikkel 21	Artikkel 33
Artikkel 22	Artikkel 34
Artikkel 23 nr.1 (første og annet punktum)	Artikkel 35
—	Artikkel 36
Artikkel 23 (resten)	Artikkel 37
—	Artikkel 38
—	Artikkel 39
—	Artikkel 40
—	Artikkel 41
Artikkel 24	Artikkel 42
—	Artikkel 43

Direktiv 2003/54/EF	Dette direktiv
Artikkel 25	—
Artikkel 26	Artikkel 44
Artikkel 27	Artikkel 45
—	Artikkel 46
Artikkel 28	Artikkel 47
Artikkel 29	Artikkel 48
Artikkel 30	Artikkel 49
Artikkel 31	Artikkel 50
Artikkel 32	Artikkel 51
Vedlegg A	Vedlegg I